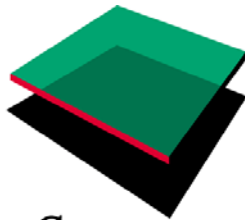

Companen

Gemeente Heusden

Rapportage Woonservicezones
Hoofdrapport: analyse, visie en gebiedsgerichte

7 december 2007

Companen
waar wonen beweegt

Projectnr. 797.72/NG

Boulevard Heuvelink 104
6828 KT Arnhem
Postbus 1174
6801 BD Arnhem

Telefoon (026) 3512532
Telefax (026) 4458702

E-mail info@companen.nl
Internet www.companen.nl

Gemeente Heusden

Rapportage Woonservicezones
Hoofdrapport: analyse, visie en gebiedsgerichte

7 december 2007

Inhoud

1. Inleiding	1
1.1. Aanpak	2
1.2. Leeswijzer	2
2. Trends en ontwikkelingen	3
2.1. Ontgroening en vergrijzing	3
2.2. Vermaatschappelijking van de zorg en extramuralisering	3
2.3. Keuzemogelijkheid van de klant: vraaggericht werken	4
2.4. Toenemende vraag naar dienstverlening aan huis	4
2.5. Toenemende druk op mantelzorgers en vrijwilligers	4
2.6. Wet maatschappelijke ondersteuning	4
2.7. Woonserviceontwikkeling en woonservicezones	5
3. Een beeld van de gemeente Heusden	7
3.1. Een eerste kennismaking	7
3.2. Bevolking	9
3.3. Zorgwoningen	12
3.4. Voorzieningen	14
3.5. Kwaliteit bestaande voorzieningen	16
3.6. Ontwikkelingen en kansen	17
3.7. Conclusies analyse	18
4. Visie op woonservicezones	21
4.1. Wat is een woonservicezone in z'n algemeenheid?	21
4.2. Woonservicezones in Heusden	25
4.3. Wonen: toenemende behoefte aan wonen met zorg	29
4.4. Welzijn: ontmoetingsmogelijkheid in iedere kern	32
4.5. Zorg	34
4.6. Informatie en participatie	36
5. Gebiedsgerichte uitwerking	37
5.1. Algemene uitwerkingen, geldend voor alle kernen	37
5.2. Kerngerichte uitwerkingen	40

1. Inleiding

De wondere wereld van wonen-welzijn-zorg is volop in beweging. Trends als extramuralisering, vermaatschappelijking van de zorg, vergrijzing en veranderende woonwensen maken zeer expliciet, dat de disciplines 'zorg' en 'welzijn' in sterk toenemende mate zijn verweven met het wonen. Om al die uitdagingen het hoofd te kunnen bieden, hebben organisaties behoefte aan kaderstellende fundamenten waarin de onderdelen van wonen, zorg en welzijn aan elkaar worden gekoppeld.

Heusden: wonen, welzijn en zorg gewoon onderdeel van samenleving

Ook de gemeente Heusden heeft met een aantal partijen in het maatschappelijk veld de noodzaak onderkend van beleidsmatige bepaling van de wensen voor wonen, welzijn en zorg. Zo stelt de visie 'Goed wonen in Heusden (2004)', dat wonen-welzijn-zorg een normaal onderdeel van het wonen en samenleven zou moeten zijn. De nieuwe (concept)nota volkshuisvestingsbeleid onderschrijft dit uitgangspunt. Voor de uitvoering van dit beleid stuurt Heusden aan op een integrale gebiedsgerichte aanpak en samenwerking tussen diverse (maatschappelijke) partijen.

In 2005 is vervolgens het Platform Wonen Welzijn Zorg Heusden opgericht. De gemeente Heusden en een negental lokale en regionale woon-, welzijn- en zorgorganisaties werken hierin samen om vraagstukken ten aanzien van wonen-welzijn-zorg te behandelen.

Integrale benadering wonen, welzijn en zorg

In diverse beleidsonderdelen besteden gemeente en andere partijen aandacht aan de verschillende onderdelen wonen, welzijn en zorg. Wat echter werd gemist, is de verbinding tussen alle onderdelen. Hoe combineer je wonen met de veranderende zorg- en welzijnsbehoefte van de bevolking? Op welke ontwikkelingen moet Heusden anticiperen? En hoe? Wat betekent dat voor de voorzieningen? En hoe vertaalt zich dat naar de verschillende kernen? Mede vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo, zie paragraaf 2.6) is het besef ontstaan dat alle onderdelen van wonen, zorg en welzijn goed in elkaar moeten passen en complementair aan elkaar moeten zijn. Pas dan is het daadwerkelijk mogelijk dat burgers volwaardig kunnen participeren in de samenleving en zelfstandig kunnen blijven wonen, ook als de zorgvraag toeneemt en / of iemands mobiliteit afneemt.

Visie woonserviceontwikkeling op maat

Tegen het licht van het voorgaande betreft één van de meest expliciete vraagstukken momenteel de ontwikkeling van woonservicezones. Hiertoe is het Platform Wonen Welzijn Zorg Heusden een 'Inventariserend onderzoek woonservicezones' gestart, waarin gezamenlijke visieontwikkeling op de (on)mogelijkheden van woonservicegebieden in de gemeente Heusden centraal staat. De specifieke geografische omstandigheden van Heusden met de grote kernen Drunen en Vlijmen, diverse kleine kernen en een groot landelijk gebied, waarbij de afstand tot de grote kernen soms aanzienlijk is, maken een concrete gebiedsgerichte uitwerking naar de verschillende kernen van Heusden noodzakelijk.

Het document beoogt een praktisch beleidskader te bieden op het integrale woon-, welzijn- en zorgbeleid voor de komende 10 jaar, met een doorkijk naar het vervolg.

Jaarlijkse evaluatie

De praktijk leert, dat het echte succes van dit soort beleid zichzelf pas in de uitvoering kan bewijzen. Intenties gezamenlijk toevertrouwen aan het papier, is immers heel iets anders dan daadwerkelijk uitvoeren! Daarom spreekt het Platform WWZ af, jaarlijks in elk geval het uitvoeringsprogramma op voortgang en benodigde bijstelling te evalueren (in casu de gebiedsgerichte uitwerking, zoals benoemd in hoofdstuk 5). Zo houden de WWZ-partijen op slagvaardige wijze vinger aan de pols.

1.1. Aanpak

Deze visie is de resultaten van een heel proces dat partijen in de tweede helft van 2006 en 2007 gezamenlijk hebben doorlopen. In grote lijnen:

- Opdrachtgever voor deze inventarisatie en visie is het Platform WWZ Heusden.
- Via een projectgroep met enkele afgevaardigden heeft het Platform WWZ de totstandkoming van deze rapportage begeleid, waarbij regelmatig tussentijdse resultaten naar het Platform WWZ zijn teruggekoppeld en door het Platform van nadere sturing zijn voorzien.
- Een klankbordgroep, bestaande uit patiënten- en cliëntenvertegenwoordigers, heeft op verschillende momenten input geleverd en gereflecteerd op voorstellen:
  - 12 februari 2007: bespreking kwantitatieve en kwalitatieve analyse
  - 8 oktober 2007: bespreken conceptvisie
- In juni en augustus zijn enkele besprekingen gevoerd door een ad hoc uitgebreide projectgroep (verantwoordelijke bestuurders van gemeente en Woonveste aanwezig).
- Vaststelling rapportage door het Platform WWZ in december 2007.

N.B: tgen de tijd dat deze rapportage wordt opgeleverd, is het gebruikte kaartmateriaal op een aantal punten niet (meer) actueel. Dat heeft te maken met verandering in (realisatie van) bouwplannen en het actueel houden van bronbestanden. Het is denkbaar om bij de eerste evaluatie van de (uitvoering van de) nota ook het kaartmateriaal te actualiseren. Deze eerste evaluatie is eind 2008 voorzien.

1.2. Leeswijzer

- In hoofdstuk 2 zijn enkele landelijke trends en ontwikkelingen beschreven. Deze spelen ook (in meer of mindere mate) in de gemeente Heusden.
- Hoofdstuk 3 geeft een beschrijving van de gemeente Heusden. We gaan hier achtereenvolgens in op bevolkingssamenstelling en zorgvragers, zorgwoningen, voorzieningen, kwaliteit van bestaande voorzieningen en ontwikkelingen en kansen.
- In hoofdstuk 4 is de visie op wonen, welzijn en zorg verwoord. Deze visie wordt breed gedragen door diverse bij wonen, welzijn en zorg betrokken partijen in de gemeente.
- In hoofdstuk 5 krijgt de gebiedsgerichte uitwerking een plaats.

2. Trends en ontwikkelingen

2.1. Ontgroening en vergrijzing

Net zoals in de rest van Nederland heeft ook de gemeente Heusden te maken met ontgroening en vergrijzing. Enerzijds zijn er steeds minder jongeren. Anderzijds wonen er steeds meer ouderen in de gemeente, die bovendien ook nog eens steeds ouder worden. Tussen 2007 en 2020 neemt de bevolking in Heusden naar verwachting (licht) toe van zo'n 43.000 naar 44.300. Het aandeel 65+-ers bedroeg op 1 januari 2007 13%. In 2020 zal het aandeel 65+-ers naar verwachting 19% zijn. Een toename van bijna 50% (bron: bevolkingsprognose provincie Noord-Brabant, 2005). Tussen 2007 en 2020 neemt het aandeel 65+-ers landelijk toe van 14% naar 19%, een toename van 40%. Juist de oudere mensen doen het meest een beroep op zorg, maar ook op aangepaste woonvormen en dienstverlening / welzijn. De zorgvraag is het grootst in de groep oudere ouderen, de 85+-ers. Ongeveer driekwart van deze groep ontvangt zorg. De toename van de zorgvraag als gevolg van de vergrijzing heeft zowel betrekking op de formele zorg als op de mantelzorg (zie ook paragraaf 2.5).

2.2. Vermaatschappelijking van de zorg en extramuralisering

De vermaatschappelijking van de zorg is één van de belangrijkste thema's van deze tijd. Het gedachtegoed hierachter is dat mensen met een zorgvraag –met name ouderen, gehandicapten en mensen met psychische problemen (GGZ-cliënten)– een volwaardige plek in de samenleving innemen. In de afgelopen jaren is daartoe een proces van extramuralisering (de afbouw van grootschalige voorzieningen) in gang gezet en komt het accent steeds meer te liggen op hulp- en zorgverlening aan huishoudens en personen in een thuissituatie: 'zo lang mogelijk zelfstandig thuis wonen' en als het niet anders kan in de wijk in kleinschalige voorzieningen.

Het verder doorvoeren van extramuralisering vereist aanmerkelijk meer kleinschaliger, gedeconcentreerde oplossingen. Dit vraagt ook om (ver)nieuw(d)e organisatievormen van dienstverlening en een toenemend gebruik van technologische hulpmiddelen.

Het proces van vermaatschappelijking van de zorg en extramuralisering vereist dus dat er voldoende woningen, voldoende zorg en voldoende welzijnsvoorzieningen aanwezig zijn. Niettemin blijft intramurale zorg noodzakelijk. Enerzijds omdat cliënten hiervoor blijven kiezen (in het kader van de keuzevrijheid die zij hebben), anderzijds voor cliënten die op geen enkele manier zelfstandig kunnen wonen en functioneren. Daar waar nodig moet dus voldoende intramurale capaciteit beschikbaar blijven; bovendien zal de verdubbeling van de doelgroep 85+ de komende jaren hoe dan ook toch een groot beroep doen op intramurale capaciteit, al het extramuraliseringsbeleid ten spijt.. De voorkeur van zowel cliënten als zorgaanbieders gaat daarbij uit naar kleinschalige woonvormen, maar financiën kunnen een knelpunt zijn om daartoe te komen. De praktijk leert dat de intramurale capaciteit die over blijft steeds meer bestaat uit verpleeghuiszorg. De verzorgingshuiszorg wordt steeds meer in de thuissituatie geboden.

2.3. Keuzemogelijkheid van de klant: vraaggericht werken

Samenhangend met de trend van vermaatschappelijking van de zorg, is de algemene opvatting dat niet meer de beperkingen maar juist de mogelijkheden van zorgvragers en ouderen uitgangspunt is. Voorheen woonden zorgvragers en ouderen geconcentreerd in grootschalige zorgvoorzieningen omdat men daar de beste zorg en opvang kon bieden. Tegenwoordig kiezen we voor het benadrukken van de mogelijkheden en is het doel om zorgvragers en ouderen zo goed mogelijk te integreren in en te laten participeren aan de samenleving. Keuzemogelijkheid en maatwerk staan daarbij centraal. Aanbieders van woon-, welzijns- en zorgvoorzieningen moeten vraaggericht te werk gaan waarbij de voorzieningen 'op maat' geleverd worden.

2.4. Toenemende vraag naar dienstverlening aan huis

Als gevolg van de vermaatschappelijking van de zorg, neemt de vraag naar dienstverlening aan huis toe.

- Enerzijds extramuraliseren traditionele verzorgingstehuizen, waardoor de levering van zorg aan huis flink toeneemt. De vraag naar 24-uurszorg - planbaar én onplanbaar - die thuis, op maat geleverd kan worden, zal fors toenemen. Er komt een accent op de thuiszorg, die ook 's nachts moet kunnen leveren. En ook de ontwikkeling van wijksteunpunten biedt mogelijkheden om welzijn, zorg en voorzieningen aan huis (en bij het steunpunt) aan te bieden. Ook zal de inrichting en indeling van die woning aan bepaalde eisen moeten voldoen. Nieuwe woonvormen zijn nodig waar zorg en welzijn gemakkelijk geleverd kunnen worden;
- Anderzijds transformeert een deel van de verzorgingshuizen in verpleeghuisplaatsen, geschikt voor ouderen met een zware zorgvraag. Omdat ouderen steeds langer zelfstandig thuis blijven wonen, komen ze pas in een intramurale setting terecht als ze zware zorg behoeven (verpleeghuisplaatsen). Zodoende transformeert een deel van de traditionele verzorgingshuizen naast zorg aan huis, ook in verpleeghuizen voor de zwaardere zorgvragers.

2.5. Toenemende druk op mantelzorgers en vrijwilligers

Naast de professionele zorg en begeleiding die wordt geboden, is mantelzorg en vrijwilligerswerk erg belangrijk. Hulp van familie, vrienden en vrijwilligers stelt mensen in staat om langer zelfstandig te blijven wonen. De Rijksoverheid zet in op een toename van mantelzorg en burenhulp. Landelijke ontwikkelingen in de sfeer van individualisering en sterkere participatie van vrouwen en senioren in het arbeidsproces, laten echter eerder een afname hiervan zien. De druk op mantelzorgers en vrijwilligers zal naar verwachting daarom steeds meer toenemen.

2.6. Wet maatschappelijke ondersteuning

Per 1 januari 2007 is de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) van kracht. Daarmee komen nieuwe taken en verantwoordelijkheden naar gemeenten op het gebied van welzijn en zorg. Kern van de wet is dat gemeenten verantwoordelijk worden voor de

maatschappelijke ondersteuning van hun inwoners. Het uitgangspunt is dat iedere inwoner kan deelnemen aan de maatschappij; ook mensen met beperkingen. Hiervoor is welzijn en zorg op maat, in de wijken een belangrijke voorwaarde. Wat zijn de belangrijkste uitgangspunten van de Wmo?

- Burgers zijn in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor het oplossen van hun problemen en die van hun naasten.
- De 'civil society' ('burgermaatschappij'): burgers zijn niet alleen verantwoordelijk voor zichzelf maar ook voor elkaar. Waar nodig wordt men geacht elkaar te helpen. Vrijwilligers en mantelzorgers zijn onontbeerlijk in wijken en buurten en de gemeente stimuleert en ondersteunt dit waar nodig.
- Indien iemand zelf geen zorg kan organiseren door gebrek aan mantelzorg en/of financiële middelen, treedt de gemeente op als vangnet voor mensen die zelfstandig wonen. Elke gemeente moet zodoende voorzien in een ondersteuningsaanbod van specifieke voorzieningen voor individuele, kwetsbare burgers.
- Elke gemeente moet voorzien in een collectief ondersteuningsaanbod van algemene lokale voorzieningen waar alle burgers gebruik van kunnen maken. In dit kader moet gedacht worden aan instellingen voor sociaal-cultureel werk en algemeen maatschappelijk werk.

2.7. Woonserviceontwikkeling en woonservicezones

Bij woonserviceontwikkeling is het begrip woonservicezone een vaak gebruikte term. Dit vraagt om verduidelijking. Hoewel er geen eenduidige definitie is van het begrip woonservicezone, zijn er toch enkele kenmerken. In een woonservicezone zijn wonen, welzijn en zorg geïntegreerd. Het aanbod van woningen, voorzieningen en diensten is zowel bedoeld voor zorgvragers als niet-zorgvragers van alle leeftijden. Iedereen moet zich er prettig voelen. De zone heeft een barrièrevrij, sociaal veilig en verkeersveilig woonmilieu (zie voor een uitgebreidere omschrijving paragraaf 4.1).

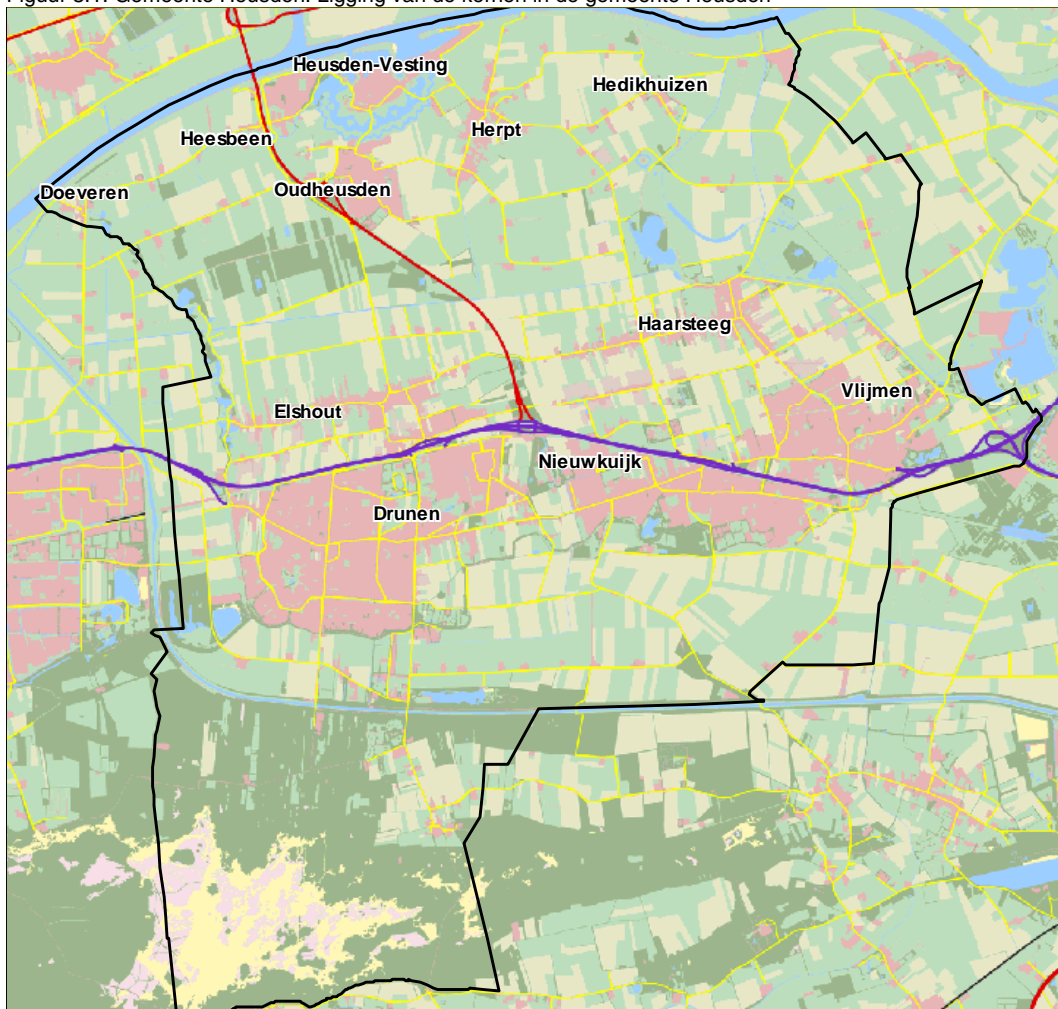
3. Een beeld van de gemeente Heusden

In dit hoofdstuk maken we een analyse van de huidige situatie aan de hand van een uitgebreide inventarisatie van de bevolking, aanwezige voorzieningen en woningen. Voor zover bekend gaan we ook in op de demografische ontwikkeling in de gemeente Heusden en benoemen we plannen en ontwikkelingen op het gebied van woningbouw en de realisatie van voorzieningen.

3.1. Een eerste kennismaking

De gemeente Heusden wordt omgeven door 's-Hertogenbosch aan de oostkant en Waalwijk aan de westkant. Met zo'n 43.000 inwoners en ca. 8.000 ha is Heusden de twaalfde gemeente van Brabant (en de tweede van de regio 's-Hertogenbosch). De gemeente Heusden is in 1997 ontstaan uit de toenmalige gemeenten Vlijmen, Drunen en Heusden en kent de volgende kernen: Drunen (incl. Giersbergen), Doeveren, Elshout, Haarsteeg, Hedikhuizen, Heesbeen, Herpt, Heusden Vesting, Nieuwkuijk, Oudheusden en Vlijmen.

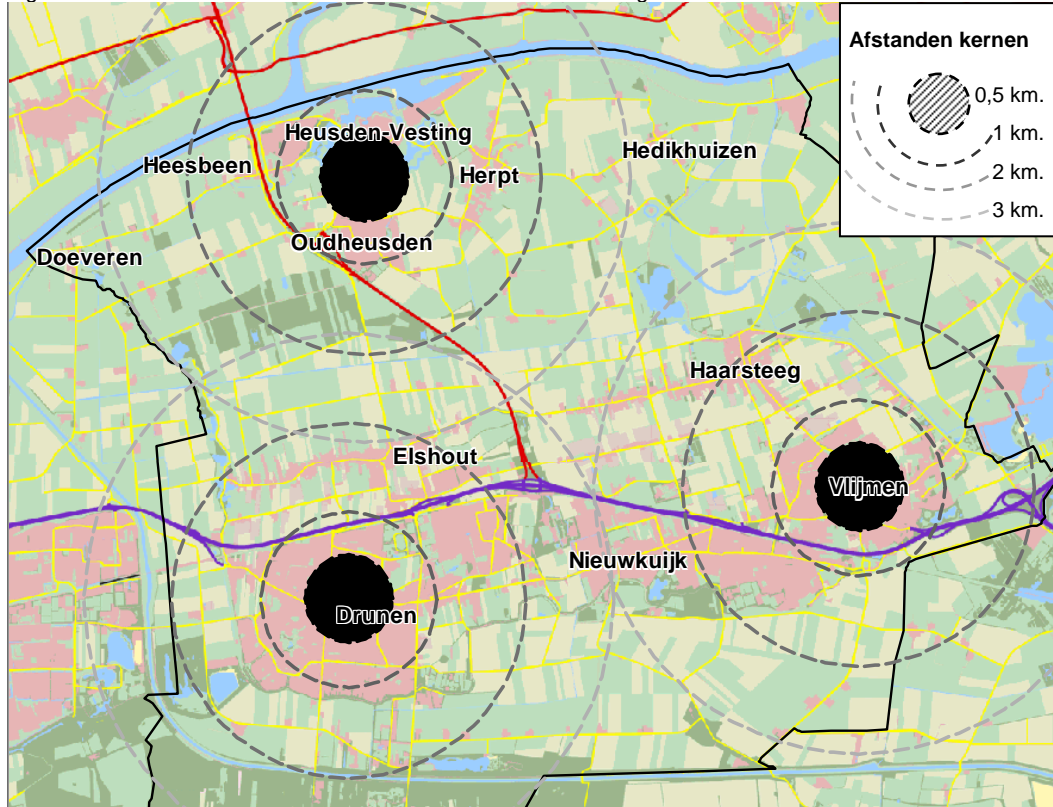
Figuur 3.1: Gemeente Heusden. Ligging van de kernen in de gemeente Heusden

Grote gemeente: flinke afstanden tussen de diverse kernen

De afstand tussen de verschillende kernen is behoorlijk groot. Zo ligt er bijvoorbeeld ca. 9 km tussen Vlijmen en Heusden en van Drunen naar Hedikhuizen moet ruim 10 km worden afgelegd. De kernen Drunen en Vlijmen zijn veruit het grootst.

Figuur 3.2: Gemeente Heusden. Afstanden tussen kernen onderling

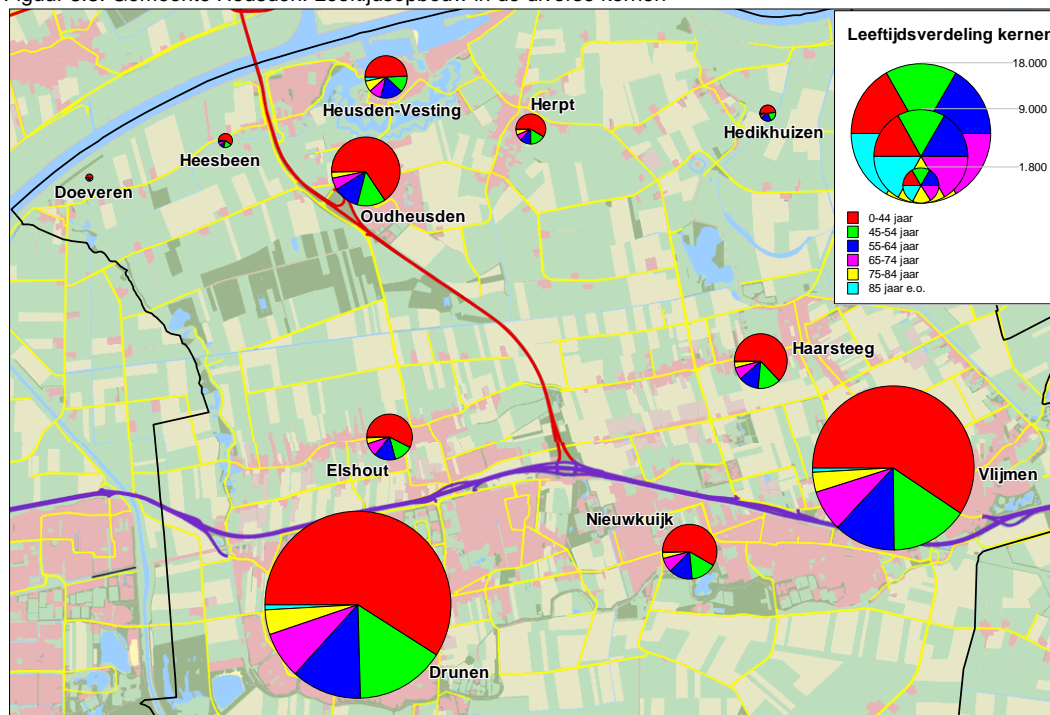

Op bovenstaande kaart is te zien dat de gemeente Heusden grofweg drie clusters van kernen kent (de voormalige gemeenten), ieder met hun eigen verzorgingsgebied. Bewoners van de kernen Doeveren en Hedikhuizen zijn grotendeels aangewezen op de voorzieningen in Heusden.

3.2. Bevolking

De gemeente Heusden telde op 1 januari 2007 42.901 inwoners. Hieronder volgt een uitsplitsing van de bevolkingsomvang naar leeftijd en per kern. Zowel in absolute als in relatieve zin.

Figuur 3.3: Gemeente Heusden. Leeftijdsopbouw in de diverse kernen

Bovenstaande figuur toont dat veruit het grootste deel van de totale bevolking in de gemeente Heusden (bijna 75%!) in twee kernen woont, te weten Drunen en Vlijmen

Tabel 3.1: Gemeente Heusden. Bevolking naar leeftijd per kern op 1 januari 2007

	Drunen	Doeveren	Elshout	Haarsteeg	Hedikhuizen	Heesbeen	Herpt	Heusden Vesting	Nieuwkuijk	Oudheusden	Vlijmen	Totaal
0-44	10.252	40	853	1.251	118	104	404	689	1.195	1.920	8.166	24.992
45-54	2.815	6	230	277	51	33	126	175	303	391	2.181	6.588
55-64	2.167	9	230	265	54	20	89	250	301	387	1.784	5.556
65-74	1.481	10	141	144	22	18	49	129	177	162	1.178	3.511
75-84	768	5	66	70	7	7	43	115	82	73	598	1.834
85+	184	0	14	10	2	0	9	48	11	16	126	420
Totaal	17.667	70	1.534	2.017	254	182	720	1.406	2.069	2.949	14.033	42.901

Bron: Gemeente Heusden, 2007.

De volgende kernen zijn (in aflopende volgorde) het grootst: Drunen, Vlijmen, Oudheusden, Nieuwkuijk, Haarsteeg, Elshout en Heusden Vesting.

Tabel 3.2: Gemeente Heusden. Bevolkingsopbouw naar leeftijd per kern (procentueel) op 1 januari 2007

	Drunen	Doeveren	Eishout	Haarsteeg	Hedikhuizen	Heesbeen	Herpt	Heusden Vesting	Nieuwkuijk	Oudheusden	Vlijmen	Totaal
0-44	58%	57%	56%	62%	46%	57%	56%	49%	58%	65%	58%	58%
45-54	16%	9%	15%	14%	20%	18%	18%	12%	15%	13%	16%	15%
55-64	12%	13%	15%	13%	21%	11%	12%	18%	15%	13%	13%	13%
65-74	8%	14%	9%	7%	9%	10%	7%	9%	9%	5%	8%	8%
75-84	4%	7%	4%	3%	3%	4%	6%	8%	4%	2%	4%	4%
85+	1%	-	1%	-	1%	-	1%	3%	1%	1%	1%	1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Bron: Gemeente Heusden, 2007.

- De bevolkingsopbouw in de wat grotere kernen is in grote lijnen gelijk aan de gemeentelijke leeftijdsopbouw.
- Oudheusden en Haarsteeg zijn relatief jong (65 resp. 62 procent onder 45 jaar).
- Heusden Vesting meest vergrijsd (11 procent 75+).
- Hedikhuizen relatief veel 45-64 jarigen (41 procent).

Bevolkingsontwikkeling

In de periode tot 2020 neemt de bevolking in de gemeente Heusden naar verwachting licht toe met ca. 1.400 bewoners tot 44.310. In de bevolkingsprognose van de provincie Noord-Brabant is tot op zekere hoogte rekening gehouden met nieuwbouwplannen van de gemeente Heusden. Recente plannen zijn echter niet verwerkt in de bevolkingsprognose. Door veel nieuwe woningen te bouwen, kan de bevolking meer in omvang toenemen dan was voorzien (zie ook tabel 3.3). In de kernen (bijlage 2) geldt eveneens dat voor de bevolkingsprognoses geen rekening is gehouden met nieuwbouwplannen aldaar.

Tabel 3.3: Gemeente Heusden. Bevolkingsontwikkeling 2006-2020

	2007	2010	2015	2020
0-19 jaar	11.058 (26%)	10.893 (25%)	10.266 (23%)	9.843 (22%)
20-44 jaar	13.934 (32%)	13.762 (32%)	13.228 (30%)	13.112 (30%)
45-54 jaar	6.588 (15%)	6.887 (16%)	6.982 (16%)	6.404 (14%)
55-64 jaar	5.556 (13%)	5.831 (13%)	6.102 (14%)	6.497 (15%)
65-74 jaar	3.511 (8%)	3.759 (9%)	4.543 (10%)	5.080 (11%)
75-84 jaar	1.834 (4%)	1.995 (5%)	2.265 (5%)	2.609 (6%)
85 jaar e.o.	420 (1%)	505 (1%)	643 (1%)	765 (2%)
Totaal	42.901 (100%)	43.632 (100%)	44.029 (100%)	44.310 (100%)

Bron: Gemeente Heusden, provincie Noord-Brabant 2005.

- We zien om te beginnen zowel een ontgroening als een vergrijzing optreden. Het aandeel jongeren neemt af en het aandeel ouderen neemt toe.
- Het aandeel 0-19 jarigen neemt af en daalt tussen 2006 en 2020 met 11%.
- Het aandeel 20-44 jarigen neemt in diezelfde periode eveneens af, zij het licht (-6%).
- Ook het aandeel 45-54 jarigen neemt licht af (met ca. 3%).

- In dezelfde periode neemt het aandeel 55+-ers toe met 32% (vergrijzing). Het aantal 55+ groeit van 11.321 in 2007 (26% van de bevolking) naar 14.951 in 2020 (34% van de bevolking).

Uit de nota 'Wonen, Welzijn en Zorg in de regio Den Bosch' blijkt dat de gemeente Heusden in 2015 het kleinste aandeel 75+-ers telt van alle gemeenten in de regio. In de jaren tussen 2005 en 2015 is het aandeel 75+-ers echter wel het meest gestegen (+38%) ten opzichte van de overige gemeenten in de regio. Heusden is dus een relatief jonge gemeente ten opzichte van andere gemeenten in de regio. Gezien de algehele vergrijzing in het land zal de vergrijzing in Heusden veel sterker zijn dan in andere Brabantse gemeenten (een soort van 'inhaalslag'). Dit betekent dan ook dat Heusden op deze ontwikkeling versneld zal moeten inspelen en maatregelen moet nemen.

Doelgroepen

De groep zorgvragers is zeer diffuus, ook in Heusden. Iedereen van jong tot oud kan zorgvrager zijn. We kunnen mensen onderscheiden met een lichamelijke beperking (al dan niet het gevolg van ouderdom), mensen met een verstandelijke beperking, (ex)psychiatrische patiënten, doelgroep van de maatschappelijke opvang (zoals o.a. dak- en thuislozen en vrouwenopvang), etc. Al deze mensen doen op een of andere manier een beroep op zorg en op de voorzieningen in een woonservicezone. Het blijkt ook vaak moeilijk om deze te bepalen, onder meer omdat er weinig gegevens bekend zijn over de zorgvragers tot 55 jaar, maar ook omdat er tussen de verschillende groepen zorgvragers sprake is van overlap. Je kan immers lichamelijke gebreken krijgen door ouderdom en bovendien dement zijn. Of psychische problemen hebben en dakloos zijn.

In z'n algemeenheid kunnen we zeggen dat verreweg de grootste groep zorgvragers bestaat uit ouderen (zie ook tabel 3.3 waarin de groep 65+-ers toeneemt van 13% in 2007 naar 19% in 2030). In de analyse houden we echter zo veel mogelijk rekening met een brede groep zorgvragers, al hebben we nauwelijks inzicht in de omvang van deze andere doelgroepen.

Zorgvragers

We hebben beperkt inzicht in de omvang van de groep zorgvragers in Heusden. De meeste informatie is beschikbaar over ouderen en hun zorgvraag. Van Vivent en Thebe (de twee grootste thuiszorgaanbieders in de gemeente Heusden), Stichting Ouderenzorg Heusden en de gemeente Heusden hebben we een voorlopige, indicatieve opgave gekregen van het huidige aantal zorgvragers in de gemeente. In totaal gaat het om ca. 1.700 personen.

Tabel 3.4: Gemeente Heusden. Aantal cliënten naar type zorgvraag en kerncluster (indien bekend), januari 2007

Product	Drunen	Eishout	Haarsteeg	Heusden Vesting	Nieuwkuijk	Vlijmen	Onbekend	Totaal
Hulp bij het huishouden	319	18	20	114	28	182	272 ¹	953
Verzorging / verpleging	165	12	19	70	15	103	32 ²	416
Avond-/ nacht-/ weekendzorg	44	5		10				59
Activerende begeleiding			2			8		10
Ondersteunende begeleiding	1		1	2	4	24	58 ³	90
Intramurale zorg ⁴	91			36		84		211
Totaal	620	35	42	232	47	401	362	1.739

Bron: Opgave Thebe (november '06), Vivent (november '06), Stichting Ouderenzorg Heusden (januari '07), gemeente Heusden (januari '07).

Daarnaast zijn er in de gemeente cliënten van Prisma, Cello en GGZ (Reinier van Arkel Groep uit de regio 's-Hertogenbosch en GGZ Midden-Brabant) woonachtig. We hebben voorsnog geen inzicht in de omvang van de doelgroep die in de toekomst wellicht een beroep gaat doen op huisvesting e.d. in de gemeente Heusden. We hebben wel zicht op de huidige huisvesting van deze doelgroepen in de gemeente (zie ook bijlage 3).

We hebben ook onvoldoende inzicht in de omvang van de groep cliënten die een beroep doet op de maatschappelijke opvang, zoals dak- en thuislozen, verslavingszorg, zwerfjongeren en slachtoffers van huiselijk geweld. Hier wordt aan gewerkt in het kader van het plan van aanpak dat voortvloeit uit het meerjarenbeleid Wmo (prestatievelden 7,8 en 9).

3.3. Zorgwoningen

De behoefte aan zorgwoningen hebben we berekend met behulp van landelijke normen (Aedes-Arcares, 2004) en de gemeentelijke bevolkingsprognose. De landelijke normen houden rekening met een behoefte aan zorgwoningen voor álle leeftijden ('van 0 tot 100 jaar') en álle groepen zorgvragers. Deze berekeningsmethodiek geeft ons de mogelijkheid om per kern de behoefte aan zorgwoningen te berekenen, nu en in de toekomst.

Er bestaan ook andere behoefteberekeningen voor Heusden, maar die zijn voor de gemeente als geheel opgesteld en kunnen moeilijk worden uitgesplitst naar afzonderlijke kernen. Overigens blijkt uit de verschillende berekeningsmethododes een vergelijkbare behoefte aan verschillende typen zorgwoningen.

¹ Opgave van zorgvragers door Thebe en Vivent van 681 zorgvragers. Gemeente heeft actuele lijst met daarop 953 zorgvragers in de gemeente voor hulp bij het huishouden. Verdeling over de kernen was bij ter perse gaan van dit rapport echter niet bekend. 272 is het verschil tussen opgave gemeente en opgave zorgpartijen.

² Stichting Ouderenzorg Heusden (SOH) levert in totaal bij 32 personen (vooral in de aanleunwoningen) verzorging en verpleging. Verdeeld over de kernen Drunen, Heusden Vesting en Vlijmen.

³ Stichting Ouderenzorg Heusden levert verdeeld over de gehele gemeente bij 58 personen ondersteunde begeleiding. Verdeling over de kernen is onbekend.

⁴ Daarnaast staan op de wachtlijst voor intramurale zorg 42 personen voor Jacobushof te Drunen, 6 personen voor Sint Antonius te Heusden Vesting en 44 personen voor Sint Janshof te Vlijmen (opgave SOH januari 2007).

Voor de gemeente als geheel en voor de afzonderlijke kernen blijkt met name een behoefte aan zogenoemde nultredenwoningen. Zelfstandige woningen, waarbij entree, woonkamer, slaapkamer, keuken en badkamer op dezelfde laag liggen. Deels kan in deze behoefte worden voorzien middels nieuwbouw, deels zullen ook bestaande woningen moeten worden aangepast.

De Nota Lokaal Gezondheidsbeleid (16 december 2003) geeft aan dat "... een tekort aan aanleunwoningen wordt ervaren en de verwachting is dat dit tekort alleen maar zal oplopen als gevolg van de vergrijzing. De aanwezige seniorenwoningen liggen vaak (te) ver weg van de voorzieningen, waardoor ze minder in trek zijn.

<p>In opdracht van Woonveste is onderzoek uitgevoerd naar de woonwensen van ouderen. Hieruit blijkt dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 38% van de verhuisgeneigde ouderen een appartement zoekt, 32% een aanleunwoning en minder dan 10% een grondgebonden woning. • De meeste ouderen een huurwoning zoeken met een huur tussen € 300 en € 500. • De woonkamer minimaal 35 m² moet zijn en dat er in elk geval 2 slaapkamers zijn. • Locatie van de woning, aantal slaapkamers en eigen parkeerplaats het belangrijkste worden gevonden. • In de woonomgeving de aanwezigheid van winkels voor het directe levensonderhoud en huisarts / apotheek het belangrijkste worden gevonden. • Ook groenvoorziening in de wijk, geldautomaat, openbaar vervoer en zorgcentrum in de buurt hoog scoren.

In mindere mate is er behoefte aan kleinschalige (onzelfstandige) woonvormen waar zorg en dienstverlening op afroep of zelfs 24 uur per dag aanwezig zijn. We hanteren in deze analyse de volgende begrippen en definities.

Type zorgwoning	Omschrijving
Nultredenwoningen	Woningen die zonder traplopen van buiten af bereikbaar zijn en waarbij de zogenaamde 'primaire ruimtes' (keuken, sanitair, woonkamer en minimaal 1 slaapkamer) zich op dezelfde woonlaag bevinden. In Heusden vallen onder nultredenwoningen in de huursector de seniorenwoningen en voor ouderen geschikte woningen van Woonveste; uiteraard voldoen ook veel koopwoningen aan dit predikaat 'seniorengeschikt' (bungalows, appartementen met lift).
Verzorgd wonen	Bij verzorgd wonen is zorg 24 uur per dag op afroep beschikbaar. Nodig zijn: geschikte woningen, dienstverlening, een zorgunit in de omgeving of binnen het complex (zorgverleners moeten immers voortdurend paraat zijn). In Heusden vallen onder verzorgd wonen in de huursector de seniorenpluswoningen van Woonveste.
Beschermd wonen	Een groepswoning met gemeenschappelijke voorzieningen en 24 uurszorg met toezicht / begeleiding. Deze onzelfstandige woonvorm is vooral bedoeld voor dementerende ouderen, maar ook voor ernstig / meervoudig gehandicapten. Beschermd groepswonen krijgt vorm in wijken / kernen. In Heusden vallen onder beschermd wonen o.a. de zorgwoningen van Woonveste en de woonvoorzieningen van Prisma, Cello en Philadelphia.
Intramuraal wonen	Deze vorm van wonen is over het algemeen grootschalig en heeft doorgaans een bovenwijkse of zelfs bovenlokale functie. Er is sprake van 24 uurszorg en bescherming, ofwel permanente, niet-planbare, langdurige, continue zorg. In Heusden vallen onder intramuraal wonen de zorgcentra van SOH.

Tabel 3.5: Gemeente Heusden. Berekende behoefte aan woonzorgarrangementen tot 2015

	Nultreden huur	Verzorgd wonen	Beschermd wonen	Intramuraal wonen
Behoeft tot 2015	1.775	525	45	420
Aanbod in 2015	899	255	144	224
Opgave tot 2015	+912	+270	-99	+196

Bron: Gemeente Heusden, Toekomstscenario's en planologische kengetallen, bewerking Companen.

N.B.: Zie voor een overzicht van aanbod en plannen bijlage 3.

3.4. Voorzieningen

De organisaties, die deelnemen in het Platform hebben informatie aangeleverd van de diensten en voorzieningen die zij bieden op het gebied van wonen, welzijn en zorg. Deze informatie is aangevuld met informatie uit o.a. de notitie Wonen, Welzijn en Zorg in de regio Den Bosch, de nota Lokaal Gezondheidsbeleid en de gemeentegids. In onderstaande tabel is weergegeven welke voorzieningen in de analyse zijn opgenomen. Per kern is vervolgens aangegeven of de voorziening aanwezig is (zie ook bijlage 2 en 3).

N.B.: Het gaat hierbij vooral om gesubsidieerde voorzieningen. Commerciële voorzieningen zijn in de inventarisatie slechts beperkt meegenomen.

	Drunen	Doeveren	Eishout	Haarsteeg	Hedikhuizen	Heesbeen	Herpt	Heusden Vesting	Nieuwkuijk	Oudheusden	Vlijmen
Apotheek	2x							1x			4x
Fysiotherapiepraktijk	9x			1x				1x		2x	5x
Huisartspraktijk	3x								1x	1x	4x
Tandartspraktijk	6x							1x			4x
Basisschool (incl. speciaal)	8x		1x	1x				1x	1x	4x	6x
Consultatiebureau	1x									1x	1x
Postkantoor, bank, pin	5x		1x	1x						1x	5x
Bibliotheek	1x									1x	1x
Supermarkt / buurtwinkel	5x							2x		1x	4x
Ontmoeting (dorpshuis)	2x		2x	1x	1x	1x	1x		1x	2x	2x
Ontmoeting (sport)	9x		1x	2x			1x	1x	3x	3x	2x
Ontmoeting (cultuur/recreatie)	10x		1x	1x				2x	2x		2x
Recreatieruimte zorgcentrum	1x							1x			1x
Multifunctionele accommodatie (in ontwikkeling)	1x									1x	1x
Servicepunt gemeente	1x							1x			1x
Wijkwinkel										1x	1x
Woonwinkel Woonveste	1x										
Wmo-loket	1x										
Steunpunt Mantelzorg	1x										
Maatschappelijk werk	1x									1x	1x
Kerk	3x	1x	1x	1x		1x	1x	4x	2x	1x	3x
Horeca	25x		3x	3x			2x	9x	6x		14x

- De hoofdkernen van de voormalige gemeenten, Drunen en Vlijmen, kennen een uitgebreid voorzieningenniveau.
- In Heusden Vesting en Oudheusden is sprake van een wat schraler voorzieningenniveau dan in de twee grote kernen Drunen en Vlijmen.
- Oudheusden heeft een heel andersoortig voorzieningenniveau dan Heusden Vesting (voorzieningen in Oudheusden zijn meer complementair aan elkaar).
- De kleine kernen Doeveren (72 inwoners), Heesbeen (182 inwoners) en Hedikhuizen (253 inwoners) hebben nauwelijks voorzieningen.
- In Heesbeen en Hedikhuizen zijn voorzieningen voor ontmoeting aanwezig.
- In Doeveren kan de kerk deze functie tot op zekere hoogte vervullen.

Tijdens de workshop op 12 februari 2007 bleek dat bewoners uit de kleine kernen, waar tot voor kort nog voorzieningen aanwezig waren, het verdwijnen van voorzieningen als verschraling ervaren. In andere kleine kernen, waar al jaren geen voorzieningen meer zijn, blijkt dat bewoners dit als een gegeven beschouwen. Zij zijn al meer gewend aan de situatie en weten dat zij voor boodschappen, zorg, etc. naar de grotere kernen in de gemeente moeten afreizen.

Ambulante diensten

In de gemeente Heusden zijn diverse diensten beschikbaar die aan huis kunnen worden gebracht of die vanuit huis kunnen worden geregeld. Te denken valt o.a. aan maaltijden aan huis, personenalarmering en vervoer op maat. Maar ook zorg kan aan huis worden gebracht. Daarnaast bieden verschillende vrijwilligersorganisaties tal van diensten. Vanuit de 'luie stoel' is ook het nodige (digitaal) te regelen. Denk bijvoorbeeld aan het digitale Wmo-loket en 'mijn loket' van de gemeente Heusden. Bovendien kun je bijvoorbeeld boodschappen bestellen via internet, maar ook bijv. kleding, boeken en andere zaken. Het gebruik van deze ambulante en digitale diensten zal naar verwachting richting de toekomst toenemen. Zeker in een gemeente als Heusden, met vaak grote afstand tussen de verschillende kernen.

Vervoer

In de gemeente Heusden rijden zowel reguliere buslijnen als buurtbussen. Alle kernen zijn per openbaar vervoer bereikbaar. De verbindingen zijn echter lang niet altijd rechtstreeks. Er is in de gemeente bovendien een Vereniging voor Ouderenvervoer. Met vier bussen vervoert de vereniging ouderen van aangesloten ouderenverenigingen naar allereerste activiteiten en voorzieningen. Deze vervoersvoorziening is vooral gericht op vervoer van en naar Aalburg en niet op vervoer binnen de gemeente Heusden.

<p>Lijn 121 Vlijmen: Plein; Haarsteeg: Priemsteeg; Hedikhuizen: Lambertusstraat; Herpt: Groenstraat; Heusden: Demer; Oudheusden: Laagstraat</p>	<p>Lijn 133 en 233 Drunen: J. v.d. Vondellaan; Elshout: Van Altenastraat; Oudheusden: Laagstraat</p>
<p>Lijn 136 Drunen: Land van Ooit, Rubenslaan, Statenlaan; Elshout; Wolfshoek; Vlijmen: Plein, Burg. van Houtplein, St. Jorisstraat</p>	<p>Lijn 137 Drunen: Land van Ooit, Pr. Hendrikstr.aat, J. v.d. Vondellaan; Elshout: Wolfshoek</p>
<p>Lijn 168 Drunen: Land van Ooit</p>	<p>Lijn 267 Doeveren: Valkenvoortweg; Heesbeen: Grotestraat</p>
<p>Lijn 66 Vlijmen (Stadsdienst 's-Hertogenbosch, komt ook in Vlijmen).</p>	

De kwaliteit van het openbaar vervoer laat te wensen over, aldus de aanwezigen tijdens de workshop (zowel professionals als cliënten / bewoners). Bussen rijden niet vaak, er zijn (te) weinig haltes in de kernen, waardoor je ver moet lopen naar de bus en de openingstijden van voorzieningen sluiten niet aan bij de aankomst- en vertrektijden van de bussen. Bovendien is het avondvervoer (o.a. in Heusden Vesting) problematisch. Bussen rijden dan nog maar eens per uur.

En dat terwijl adequaat vervoer op maat zo van belang is voor mensen die minder mobiel worden, maar die nog wel graag hun eigen boodschappen doen, naar een club willen of naar een dokter moeten. Zeker in een gemeente als Heusden met een veelheid aan kleine kernen.

3.5. Kwaliteit bestaande voorzieningen

In de gemeente zijn al tal van voorzieningen op het gebied van wonen, welzijn en zorg aanwezig. Men is van mening dat die voorzieningen beter gebruikt kunnen worden, zo bleek tijdens de workshop op 12 februari (zie ook bijlage 4). Daarvoor is het in de eerste plaats noodzakelijk dat voorzieningen bereikbaar en toegankelijk zijn, ook voor mensen die minder goed ter been zijn. Dit vraagt onder andere om goed begaanbare trottoirs en oversteekplaatsen; geen boomwortels die tegels opdrukken, geen overhangende

bosschages en voldoende op- en afritten voor kinderwagen, rollator of rolstoel. Maar ook een goede bereikbaarheid per openbaar vervoer is dan van belang (zie ook voorgaande paragraaf).

Daarnaast is het volgens zowel cliënten en gebruikers als professionals zaak dat professionele partijen meer, beter en structureler samenwerken. Het gaat dan om een brede groep van aanbieders van woon-, welzijns- en zorgvoorzieningen. Met elkaar kunnen zij signalen uit de kernen oppikken en er adequaat op inspelen. In de Nota Lokaal Gezondheidsbeleid is ook al geconstateerd dat het af en toe aan samenhang tussen organisaties ontbreekt. Reden te meer dus om er echt iets aan te doen.

Verder hebben betrokkenen aangegeven behoefte te hebben aan plekken voor ontmoeting. Uit onderzoek van de GGD Hart voor Brabant (Ouderenmonitor 2004, zie bijlage 1) blijkt dat ongeveer de helft van de 65+-ers in Heusden zich wel eens eenzaam voelt. Met een goed welzijnsaanbod in de buurt (minimaal een ontmoetingsplek) kan deze problematiek al voor een deel worden tegengegaan.

Tot slot is er vraag naar goede informatievoorziening. Waar moet ik zijn voor huurtoeslag, hoe kan ik thuiszorg aanvragen, wat is er zoal te doen in het dorpshuis? Informatievoorziening kan op verschillende manieren gestalte krijgen. In de simpelste vorm door een boekje met overzicht van telefoonnummers en adressen. Maar het is ook denkbaar om digitale informatiezuilen te plaatsen in dorpshuizen of zelfs loketten in te richten die (enkele dagdelen per week) bemand worden door medewerkers van de gemeente, welzijns- of zorgaanbieders of zelfs door vrijwilligers die hiervoor worden opgeleid. In den lande zijn hiervan diverse voorbeelden.

3.6. Ontwikkelingen en kansen

In de gemeente Heusden doen zich verschillende ontwikkelingen en kansen voor die kunnen worden aangewend ten behoeve van de woonserviceontwikkeling.

Woningbouw

Er zijn diverse woningbouwlocaties in de gemeente Heusden, met name in de kernen Drunen en Vlijmen. In de komende jaren zullen honderden woningen in de gemeente worden gebouwd. Deels ook senioren- en zorgwoningen.

- Drunen: ca. 880 woningen o.a. op de locaties Venne West 3, 380 woningen in Drunen Noord en ca. 300 woningen op andere locaties. Voor zover bekend ca. 130 seniorenwoningen en ongeveer 115 zorgwoningen (deels ter vervanging).
- Vlijmen: ca. 2.500 woningen o.a. op de locaties Geerpark, Vijfhoeven IV, Centrumplan en Vliedberg (verwachte oplevering 2009/2010). Voor zover bekend ca. 90 seniorenwoningen en 15 zorgwoningen.
- Oudheusden: ca. 400 woningen o.a. op de locaties De Oosters en Nassaulaan. Het aantal zorggerelateerde woningen is op dit moment nog niet bekend.
- Haarsteeg: ca. 225 woningen op de locaties Priemsteeg, Haarsteeg, Donkhof, Inlaagdijk en Kavelingenweg.
- Nieuwkuijk: ca. 135 woningen op de locaties Nieuwkuijkseweg, Middelweg Zuid, Kloosterstraat en Koesteeg.
- Verspreide locaties: ca. 120 woningen (o.a. in Elshout en Heesbeen, Hedikhuizen, Herpt, Heusden Vesting).

Brede scholen, multifunctionele accommodaties en dorpshuizen

- Ontwikkelingen Brede School:
  - in de wijk Vliedberg in Vlijmen verkeert e.e.a. in de opstartfase van het bouwtraject. Partners / functies zijn o.a. basisschool, gymzaal, buurthuis en Algemeen Maatschappelijk Werk Juvans, kinderopvang, peuterspeelzaal (verwachte oplevering 2008 / 2009);
  - in de nieuwbouwwijk Venne West 3 in Drunen verkeert een en ander in de fase van visieontwikkeling en opstellen eisen. Verwachte oplevering 2008;
  - de scholen Nieuwenrooy, Romero, de Fontein en de Leilinde zijn in gesprek over ontwikkeling van een brede school op locatie Kasteellaan in Oudheusden.
- Ontwikkelingen multifunctionele accommodaties
  - in het programma Oudheusden is sprake van een mogelijke MFA op de locatie van sportzaal De Kubus. Voorzien is een combinatie van buurthuis (verplaatsing De Schakel), wijkwinkel en sportvoorziening. Planvorming is voorzien in 2007.
- Ontwikkelingen dorps- en buurthuizen
  - Zoals hiervoor is aangegeven wordt Buurthuis de Schakel in Oudheusden mogelijk verplaatst naar een MFA in Oudheusden.
  - Buurthuis De Mand in Vlijmen wordt in 2007 gesloopt en vervangen door een multifunctionele accommodatie inclusief onderwijsvoorziening zoals hiervoor is aangegeven onder de Ontwikkelingen Brede School.
  - Jongerencentrum Orca in Vlijmen zou mogelijk van functie kunnen veranderen in het kader van de ontwikkeling van de hiervoor genoemde Brede School.

3.7. Conclusies analyse

Wat valt op, welke trends vragen om aandacht? In deze paragraaf treft u de belangrijkste conclusies aan van de analyse.

Heusden: grote gemeente, bevolking met name in 2 van de 11 kernen

Met zo'n 43.000 inwoners is Heusden de tweede gemeente van de regio 's-Hertogenbosch. De gemeente telt 11 kernen die soms behoorlijk ver uit elkaar liggen. Veruit het grootste deel van de inwoners (bijna 75%) in de gemeente Heusden woont in de twee grootste kernen Drunen en Vlijmen. De rest van de inwoners woont in de overige 9 kernen.

Bevolkingsontwikkeling: ontgroening en vergrijzing

Richting de toekomst neemt de bevolking licht toe tot ca. 44.300 personen. Het aandeel jongeren zal afnemen (ontgroening), terwijl het aandeel ouderen zal toenemen (vergrijzing). Het aandeel 55+-ers stijgt tussen nu en 2020 met 32% en het aandeel 75+-ers stijgt met maar liefst 50%.

Hoewel de gemeente Heusden ten opzichte van de overige gemeenten in de regio een relatief klein aandeel 75+-ers telt, neemt deze groep naar verhouding wel het meeste toe.

Doelgroepen en zorgvragers: met name inzicht in groep ouderen

In het licht van wonen, welzijn en zorg zijn diverse groepen zorgvragers te onderscheiden. Te denken valt onder andere aan ouderen met een zorgvraag (vanwege ouderdom), mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking, psychiatrische

patiënten, chronisch zieken en cliënten van de maatschappelijke opvang. In dit onderzoek richten wij ons met name op mensen met fysieke beperkingen, die daardoor in meer of mindere mate een beroep moeten doen op hulp / zorg. Het gaat dan dus om zowel jongeren als ouderen. Deze keuze is enerzijds praktisch: over deze groep is verreweg de meeste informatie beschikbaar. Anderzijds is de keuze ook reëel: de groep ouderen is in omvang veruit de grootste groep zorgvragers, zeker richting de toekomst.

Behoeftte aan kleinschalige woonvormen met zorg

Meer en meer wordt de weg ingeslagen van extramuralisering en vermaatschappelijking van de zorg. Zorgvragers wonen zo lang mogelijk thuis, eventueel in kleinschalige woonzorgvoorzieningen. De grootschalige woonzorgvoorzieningen zijn 'uit' en gewoon wonen in de wijk is 'in'. De behoefte aan deze woonvormen neemt daardoor toe. Het gaat dan zowel om zelfstandige woningen met alle voorzieningen op hetzelfde niveau als om onzelfstandige woonvormen waar zorg en toezicht gegarandeerd zijn.

Veel voorzieningen in de meeste kernen

De gemeente Heusden beschikt (nog) over tal van voorzieningen. De meeste daarvan zijn geconcentreerd in de twee grote kernen Vlijmen en Drunen. Toch kennen ook de overige, kleinere kernen een behoorlijk aanbod van (fysieke) voorzieningen. Dat is voor zo'n grote gemeente als Heusden met haar vele kleine kernen best bijzonder. Naast de fysieke voorzieningen kunnen bewoners bovendien een beroep doen op tal van ambulante diensten, die aan huis kunnen worden gebracht. Dit varieert van boodschappen tot zorg.

Zoals in de meeste kleine kernen speelt ook in de gemeente Heusden dat het voorzieningenaanbod afneemt. Steeds meer moeten bewoners een beroep doen op voorzieningen in de andere, grotere kernen. Gelukkig rijdt nu nog in alle kernen openbaar vervoer, al laten routing en rijtijden soms te wensen over.

Kwalitatieve aspecten

Ten behoeve van de woonserviceontwikkeling in de gemeente Heusden is een aantal aandachtspunten van belang:

- De mogelijkheid elkaar in het eigen dorp te kunnen ontmoeten wordt erg belangrijk gevonden (zie ook paragraaf 3.5 en bijlage 4).
- De kwaliteit van het openbaar vervoer kan beter. Het gaat dan o.a. om frequentie, routing en vervoer 's avonds. Hoewel goed vervoer van belang is -met name in een gemeente als Heusden met zoveel kleine kernen en forse afstanden tussen de kernen onderling- heeft de gemeente hier weinig invloed op. Het is aan de busmaatschappijen om eventueel aanpassingen in hun dienstregeling door te voeren.
- Cliënten en gebruikers hebben behoefte aan meer en betere informatie over het huidige aanbod aan voorzieningen. Wat is waar te vinden?
- Bestaande voorzieningen zouden bovendien beter benut kunnen worden, zo is de verwachting.
- Professionele partijen zouden meer, beter en structureler kunnen samenwerken met elkaar.

Kansen woonserviceontwikkeling

In het licht van de woonserviceontwikkeling doen zich in de gemeente Heusden diverse kansen voor. Het gaat dan vooral om de nieuwbouw van woningen, multifunctionele accommodaties en brede scholen. Maar ook het vrijkomen van gebouwen of het intensiever samenwerken van partijen kan kansen bieden.

4. Visie op woonservicezones

In dit hoofdstuk staat de visie op woonserviceontwikkeling in Heusden centraal. Allereerst geven we een beschrijving van het begrip van woonservicezones, zoals die in den lande wordt gehanteerd (§ 4.1.). Daarna ‘vertalen’ we deze beschrijving naar de Heusdense situatie (§ 4.2.). Vervolgens zoomen we nadrukkelijker in op de onderdelen wonen (§ 4.3.), welzijn (§ 4.4.), zorg (§ 4.5.) en informatie en participatie (§ 4.6.).

4.1. Wat is een woonservicezone in z’n algemeenheid?

Er is geen eenduidige definitie van het begrip woonservicezone, omdat het zeer situationeel is. Maar het doel en een aantal kenmerken ervan wordt algemeen aanvaard (zie ook § 2.7). In deze paragraaf schetsen we dat.

Woonservicezone voor iedereen

Vanwege ontwikkelingen als extramuralisering en vermaatschappelijking van de zorg, zullen steeds meer mensen met een zorgbehoefte ‘gewoon’ onderdeel van de samenleving uitmaken (zie § 2.2). Dat betekent dat in toenemende mate mensen met een zorgvraag – ouderen, mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking, chronisch zieken en GGZ-cliënten – én mensen zonder zorgvraag samen in de wijken en dorpen wonen. Hiermee wordt beoogd om zorg en zorgvragers niet in een apart hokje te drukken, maar normaal onderdeel van de samenleving te laten zijn.

Een reactie op deze ontwikkeling vormt de woonservicezone. Uitdrukkelijk is een woonservicezone bedoeld voor alle inwoners van een wijk of dorp, met én zonder zorgvraag. De woonservicezone biedt een zodanige combinatie van welzijns- en zorgvoorzieningen en woonmilieus dat er een prettig leefgebied ontstaat voor alle bewoners. Een plek waar mensen zo lang mogelijk zelfstandig (en dus prettig en veilig) kunnen blijven wonen, ongeacht hun eventuele noden, beperkingen en (zorg)behoeftes.

Woonservicezone: gebied met geïntegreerd aanbod van wonen, welzijn en zorg

Een woonservicezone is een gebied in een stad of dorp met een op de vraag van bewoners en gebruikers afgestemd aanbod aan voorzieningen voor wonen, welzijn en zorg. Het is geen kant en klaar ‘bouwwerk’ wat je oppakt en neerzet op het juiste aantal vierkante meters en mensen. Het is altijd anders en altijd organisch. Er bestaat dan ook geen blauwdruk voor woonservicezones. De verschijningsvorm is onder andere afhankelijk van:

- dichtheden bevolking en bebouwing;
- zorgvraag bevolking;
- aard bevolking, aanwezige sociale verbanden en sociale samenhang;
- aanwezige voorzieningen.

Dit betekent bijvoorbeeld dat in een grote kern een breed pakket van welzijns- en zorgdiensten geleverd kan worden voor een diverse groep zorgvragers. In een kleine kern zal dit allicht beperkter zijn. Zoveel mogelijk zal echter gekeken worden naar wat wél kan (en niet naar wat niet kan).

Vaak 'uitvalsbasis' in kern woonservicezone

De woonservicezone bevat veelal (niet altijd) één of enkele steunpunten met concentraties van een op de vraag afgestemd aanbod van welzijn en zorg: de zogenaamde uitvalsbases van de woonservicezone. Dit kunnen zorgcentra zijn, maar ook een multifunctionele accommodatie kan als steunpunt fungeren. Dicht rondom zo'n steunpunt is een hogere gemiddelde zorgintensiteit en is het welzijns- en zorgaanbod met name op de zorgvragers toegespitst. Verder van het steunpunt neemt met name de zorgintensiteit af.

Het steunpunt staat ten dienste van de gehele wijk. Elke bewoner kan er binnenlopen en gebruik maken van de diensten en functies, maar hij/zij kan vaak ook terecht voor gezellige ontmoeting met buurtbewoners en een lekkere kop koffie. Vaak zie je, dat vanuit zo'n steunpunt veel activiteit en uitstraling ontstaat t.b.v. de gehele wijk. Waar de focus voorheen vooral lag op de 'eigen' intramurale bewoners en eventueel de aanleunwoningen daar pal omheen, is het de essentie van een woonserviceontwikkeling dat zo'n steunpunt zich veel meer 'opent' naar de gehele wijk en een functie krijgt (van belang wordt!) voor alle wijk- c.q. dorpsbewoners, die zich daardoor aangesproken voelen.

Zelfstandige woningen waarin je makkelijk zorg kunt leveren

De woonservicezone biedt voldoende aanpasbare en aangepaste woningen. Hoe dichter bij de steunpunten, hoe meer de woningen daadwerkelijk gebouwd / aangepast zijn om zorg aan huis mogelijk te maken. In sommige onzelfstandige woonvormen (intramuraal wonen en beschermd wonen) is 24-uurszorg en toezicht aanwezig. Verder weg van de steunpunten zijn de woningen nog altijd geschikt om zorg te leveren; uiteraard wonen de bewoners hier gewoon zelfstandig. Met name aan deze zelfstandige woningen is grote behoefte (zie ook paragraaf 3.3).

Domotica

Het zijn niet alleen bouwkundige zaken die een woning zorggeschikt maken. Ook de mogelijkheden van domotica (digitale en virtuele hulpmiddelen in/aan een woning zoals automatische bediening van deuren en ramen, of visueel ondersteunde verbindingen met bijv. een zorgsteunpunt, etc.) kunnen hieraan belangrijk bijdragen. De aanwezigheid van in elk geval bekabeling/infrastructuur ('hardware') om gewenste domotica-toepassingen op aan te sluiten ('software'), draagt belangrijk bij aan de zorggeschiktheid van een woning. Helaas ligt hier ook een financieel vraagstuk: het is op dit moment in den lande onduidelijk welke partijen verantwoordelijk zijn voor de aanleg en toepassing van domotica. Inhoudelijk ligt de uitwerking primair bij de zorginstellingen (wat is in welke omstandigheid nodig/gewenst), maar de financiering daarvan, zowel qua 'hardware' (kabels) als qua 'software' (toepassingen), is niet helder belegd. Regelingen en wetten als Awbz, Wmo en BBSH (besluit beheer sociale huursector) geven hierover geen duidelijkheid. Soms zie je dat ontwikkelaars / corporaties in de 'hardware' investeren en zorginstellingen in de 'software', soms wordt (provinciale) subsidie gevonden, soms draagt de gemeente wat bij. De betaalbaarheid is hoe dan ook vaak een zoektocht voor partijen. Maar wel een belangrijke zoektocht!

Goede professionele zorg

Vanzelfsprekend wordt in het woonservicegebied zorg geboden indien nodig. Het zorgaanbod voor eventuele intramurale plekken is altijd geborgd, want het is gekoppeld

aan een verzorgings- of verpleeghuis, maar essentieel is dat de mogelijkheid bestaat om snel zorg thuis te kunnen brengen (vaak vanuit het steunpunt, als dat er is). In beginsel kan een thuiszorgorganisatie de geplande zorg natuurlijk overal 24 uur per dag leveren, maar de praktijk leert dat zo'n steunpunt juist goed kan voorzien in snelle *onplanbare* zorg (bijv. binnen 10 minuten in een straal van 300 meter, en dat dan 24 uur per dag 'gegarandeerd'). Daarom wonen mensen met een grote zorgvraag, maar zeker ook mensen die denken dat hun zorgvraag snel zal toenemen, bij voorkeur dicht in de buurt van 24-uurszorg. Dat geeft een veilig gevoel.

Een andere vorm van zorg is eerstelijnszorg. Deze hoeft echter niet per definitie aan de woonservicezone gebonden te zijn. Natuurlijk is het voor mensen met een hogere zorgvraag c.q. afnemende mobiliteit plezierig als de huisarts en fysiotherapeut in de buurt zitten, bijvoorbeeld gekoppeld aan het steunpunt, maar dat hoeft niet.

Informele zorg minstens even belangrijk

De zogenoemde informele zorg wordt gevormd door twee groepen:

- Mantelzorg = zorg door familie, buren of bekenden, komt natuurlijk op heel veel plekken voor, zeker ook in kleine kernen (want sterkere sociale cohesie en minder zorgvoorzieningen in de buurt).
- Vrijwillige zorg = zorg die verleend wordt door vrijwilligers / niet-professionals, vaak met de bedoeling een mantelzorger tijdelijk te ontlasten.

Terwijl de zorgvraag stijgt, neemt de bereidheid/mogelijkheid om mantelzorg te verlenen, veelal af (bijvoorbeeld omdat kinderen en hun ouders lang niet altijd meer vanzelfsprekend bij elkaar in de buurt wonen). Dat betekent dat de druk op mantelzorgers steeds groter wordt, dus ondersteuning van mantelzorgers is steeds meer nodig. Bijvoorbeeld door inzet van vrijwilligers, die tijdelijk de taken van een mantelzorger kunnen overnemen (respitzorg). Of door dagopvang te bieden, zodat een zorgvrager soms op een andere plek kan worden opgevangen, waardoor de mantelzorger even 'vrij' is. Een goede organisatie rondom het stelsel van informele zorg kan de kwaliteit van een woonservicegebied sterk verbeteren.

Dubbeltje aan welzijn voorkomt euro aan zorg

Meer en meer ontstaat in den lande het inzicht dat welzijn ('de toestand waarbij men in materieel en geestelijk opzicht voorspoedig, gelukkig is') van vitaal belang is en preventief kan werken op een eventuele zorgvraag. Als mensen zich prettig voelen, zullen ze minder snel lichamelijke of geestelijke klachten krijgen. Een dubbeltje welzijn kan een euro aan zorg voorkomen. Dat lijkt eenvoudig maar dat is het niet, want juist op welzijn is de afgelopen jaren veel bezuinigd. En hoewel thans weliswaar het inzicht toeneemt dat welzijn juist versterkt zou moeten worden, is dat (lees: is de geldstroom) op dit punt niet zomaar weer bijgesteld.

- **Haaldiensten welzijn.** Een goede woonservicezone heeft een op de vraag afgestemd aanbod van welzijnsdiensten. Vaak worden die aangeboden in / rondom de steunpunten van de zone, maar soms ook in accommodaties op andere plekken in de wijk. Dan is het van belang dat het eventuele steunpunt en andere (wijk- en buurt)accommodaties elkaar door samenhang en afstemming in hun aanbod versterken, en niet beconcurreren.
- **Brengdiensten welzijn.** Sommige welzijnsdiensten worden aan huis gebracht: maaltijdservice, kapper / pedicure, klussendienst, administratieve hulp. Het maakt

niet uit vanuit welke plek de brengdiensten thuis gebracht worden, soms gebeurt dat ook van buiten de woonservicezone. Vaak zie je dat organisaties als woningcorporaties, zorg- en welzijnsinstellingen in samenhang een betaalbaar aanbod proberen te creëren in een woonservicegebied (vaak dan ook meteen voor de hele gemeente). Er is ook een behoorlijk commercieel aanbod: denk aan de strijkservice, hondenuitlaatservice, etc. Dit aanbod is voor een aantal doelgroepen echter weer minder betaalbaar.

Aanbod van diensten zoveel mogelijk vraaggericht / afgestemd op behoefte

Een aanbod van diensten en voorzieningen dient zo veel als mogelijk op de vraag c.q. behoefte van gebruikers en cliënten te worden afgestemd. Dat betekent dus dat aanbieders vraaggericht moeten werken. Zij moeten daarvoor weten welke wensen en behoeften er leven onder hun cliënten. Regulier en periodiek overleg tussen aanbieders en cliënten- en patiëntenvertegenwoordigers is hiervoor nuttig; een goede en continue monitoring moet integraal onderdeel van de bedrijfsvoering zijn.

Bereikbaarheid en toegankelijkheid

Voorzieningen / accommodaties voor ontmoeting en diensten moeten bereikbaar zijn, willen mensen er überhaupt gebruik van kunnen maken. Het gaat om:

- Goede vervoersvoorzieningen van en naar de voorzieningen (in elke woonserviceontwikkeling een belangrijk aandachtspunt).
- Bruikbare, veilige en toegankelijke routes in de openbare ruimte van de woonservicegebieden.
- Bij (her)inrichting van de openbare ruimte moet rekening worden gehouden met een goede, toekomstbestendige inrichting. Het gaat dan bijvoorbeeld om toegankelijke stoepen (een overhangende bosschages/scheve stoeptegels), voldoende op- en afritten voor rolstoelen / rollators, veilige oversteekplekken, goed verlichte routes ('s avonds), bankjes op belangrijke looproutes zodat mensen die minder goed ter been zijn zo nu en dan kunnen uitrusten, etc. Ook gebouwen moeten toegankelijk zijn voor rolstoelen en rollators; dat is een belangrijk aandachtspunt bij nieuwbouw en bij verbouw.

Flexibiliteit belangrijk

Belangrijk is veel flexibiliteit in woningen en voorzieningen, zodat je in de toekomst soepel met de veranderende vraag kunt 'meeveren'. Een woonservicezone is in die zin primair voorwaardenscheppend: door de tijd heen zal steeds een wisselende kwaliteit en kwantiteit van woon- welzijn- en zorgaanbod nodig zijn, omdat doelgroepen zich in aard en omvang nou eenmaal (snel) ontwikkelen. Daarop moet je dan wel steeds kunnen inspelen. Dat betekent, dat het in een woonserviceontwikkeling vooral gaat om:

- fysieke randvoorwaarden (gebouwen pak je niet na een paar jaar weer op, dus moeten die zodanig worden ingericht dat een variabel gebruik mogelijk is);
- organisatorische randvoorwaarden (organisaties die adequaat samenwerken, zijn altijd in staat hun diensten- en activiteitenaanbod in onderling overleg goed af te stemmen op een veranderende vraag).

4.2. Woonservicezones in Heusden

In deze paragraaf vertalen we op hoofdlijnen de 'algemene visie op woonservicezones' (§ 4.1.) naar de gemeente Heusden.

Aanbod van wonen, welzijn en zorg in iedere kern = maatwerk

Heusden bestaat uit een elftal kernen, die onderling zeer verschillend zijn, zowel in oppervlak, aantal inwoners en voorzieningenniveau als in identiteit. Deze onderlinge verschillen zijn van groot belang bij de nadere uitwerking van wonen, welzijn en zorg. Voor de diverse kernen is dan ook maatwerk nodig.

Streven is om in iedere kern een aanbod van voorzieningen voor wonen, welzijn en zorg te organiseren, voor zover dat er nog niet is. Overal in verschillende mate en met steeds een andere invulling. In de grote kernen Drunen en Vlijmen zal het aanbod van woon-, welzijns- en zorgvoorzieningen uitgebreider en diverser zijn dan in kleine kernen als Doeveren, Heesbeen of Hedikhuizen.

Beschermde omgeving voor mensen met intensieve zorgvraag

Heusden kent momenteel drie zorgcomplexen / concentraties van zorg, waarbij voorzieningen voor intramurale zorg ondersteuning (kunnen) bieden voor levering van extramurale zorg, waaromheen een grote zorgintensiteit is, waaromheen al de nodige geschikte zorgwoningen zijn gerealiseerd, en waar sowieso veel ouderen en zorgvragers wonen: Jacobushof in Drunen, Sint Janshof in Vlijmen en Antonius in Heusden Vesting. Daarmee kan Heusden in beginsel bogen op een drietal mogelijke centra voor verdere woonserviceontwikkeling. Jacobushof in Drunen wordt in 2007 gesloopt ten behoeve van nieuwbouw (zie ook bijlage 2), Sint Janshof in Vlijmen voldoet aan de huidige eisen en staat niet op de nominatie voor aanpak, renovatie of sloop. Zorgcentrum Antonius echter is verouderd, voldoet niet meer aan de eisen en wensen van deze tijd en zal vernieuwd moeten worden.

Vanuit deze drie centra zou de in 4.1. geschetste 'integratie met de wijk' moeten plaatsvinden (verleggen focus van vooral de 'eigen' intramurale bewoners en seniorenpluswoningen daar pal omheen naar de gehele wijk).

Interessant is ook de ontwikkeling in Vlijmen ten zuiden van de A59, omdat daar kansen liggen voor een voorzieningenconcentratie met ook enkele zorgfuncties: in het gebied Vliedberg komt een multifunctionele accommodatie in relatie tot een brede schoolontwikkeling. De kerk in de nabijheid verliest zijn functie, verdwijnt mogelijk, en de beoogde aanpak van het Van Houtplein kan daarmee in relatie worden gebracht. Juist ook omdat dit gebied toch een beetje apart ligt van de rest van Vlijmen, biedt deze ontwikkeling kans op het neerzetten van een stevige welzijnsstructuur met ook een (beperkte) zorgsteunfunctie. Daarmee zijn ouderen en zorgvragers ook in dit gebied verzekerd van een steunpunt in de eigen wijk.

Drie zorgcentra als steunpunt voor woonservicezone

Kijkend naar de drie zorgcentra (Jacobushof in Drunen, Sint Janshof in Vlijmen en Antonius in Heusden Vesting) zijn er vanuit de analyse goede redenen om deze drie te benoemen als steunpunten van woonservicezones in de gemeente. Aanvullend benoemen we ook het gebied Vliedberg als belangrijk punt, van waaruit een versteviging van welzijn- en zorginfrastructuur kan ontstaan. De redenen zijn:

- Ze liggen geografisch goed verspreid over de gemeente, waardoor een goede dekking van diensten voor welzijn en zorg over de gemeente als geheel ontstaat. De zorgcentra kunnen hun voorzieningen meer openstellen voor wijkbewoners, zodat functies (inloop, ontmoeting, zorgvoorzieningen, welzijnsactiviteiten) breed ter beschikking van het omliggende gebied komen.
- De zorgcentra in Vlijmen en Drunen liggen in de meest dichtbevolkte gebieden van de gemeente, waardoor relatief veel mensen binnen het 'bereik' van de zone vallen (ongeveer driekwart van de bevolking in de gemeente woont in deze twee kernen).
- Ze liggen in de gebieden, waar de meeste ouderen wonen (belangrijkste groep toekomstige zorgvragers).
- Er is in de zeer nabije omgeving van deze steunpunten al een behoorlijk aanbod aan geschikte woningen voor senioren en zorgvragers (o.m. seniorenplus-woningen waarin mensen wel zelfstandig wonen, maar die dus pal naast/aan de veilige setting van een zorgcomplex zijn gesitueerd). Daarom is er nu dus geen aanleiding om snel veel geschikte woningen uit de grond te stampen. Wel is het belangrijk om goed te kijken naar de huidige woningen en te zoeken naar kansen om deze nog te verbeteren voor de doelgroepen c.q. kleinschalige aanvullingen te plegen.
- Ze kunnen alle drie een (behoorlijk) compleet aanbod van wonen met 24-uurszorg bieden.
- Met name in Vlijmen en Drunen liggen ze in de nabijheid van (welzijns)voorzieningen, waardoor per gebied vanuit verschillende accommodaties een samenhangend aanbod van welzijn en zorg kan ontstaan.

'Nieuwe' Zorgcentrum Sint Antonius mogelijk naar Oudheusden

De onderlinge nabijheid van Heusden en Oudheusden rechtvaardigt de keuze, dit deel van de gemeente te beschouwen als één geografische eenheid / samenhangend zorggebied. Ook in dit gebied moet integrale ketenzorg kunnen worden geboden. Het streven is erop gericht om sowieso de intramurale capaciteit van 24 eenheden te behouden, met daaromheen in elk geval het dubbele aantal zorgwoningen. Onderzoek heeft echter aangetoond dat de huidige locatie van Sint Antonius ongeschikt is om de benodigde actuele (keten)zorg te kunnen leveren en faciliteren, ook na eventuele aanpassing van het gebouw zal dit niet mogelijk zijn. Daarom overweegt SOH verplaatsing naar bijvoorbeeld Oudheusden. Overwegingen daarbij:

- Oudheusden is groter dan Heusden Vesting (resp. 2.949 en 1.406 inwoners); een zorgcentrum met zorgsteunpunt heeft in die kern dus wat meer draagvlak in de directe omgeving.
- Oudheusden telt op termijn meer 65+-ers dan Heusden Vesting (tussen 2007 en 2020 neemt het aandeel 65+-ers in Oudheusden toe met 113% (+284 personen) en in Heusden Vesting met 10% (+40 personen).
- Daar staat tegenover dat Heusden Vesting de komende 20 jaar meer ouderen telt, en mensen op dit moment gewend zijn aan de aanwezigheid van zorgvoorzieningen in Heusden Vesting.
- Heusden Vesting is qua openbare ruimte moeilijk toegankelijk voor mensen die slechter ter been zijn.
- Oudheusden lijkt beter bereikbaar vanuit de omliggende kernen dan Heusden Vesting. En omgekeerd zijn vanuit Oudheusden de omliggende kernen makkelijker bereikbaar dan vanuit Heusden Vesting.

- Er is in Oudheusden al enige uitbreiding van zorgcapaciteit gepland, en door ook de huidige capaciteit uit Heusden Vesting hierbij te voegen, ontstaat een concentratie van waaruit een ruim aanbod (en veel efficiency in aanbod) kan ontstaan.
- De gemeente is voornemens het voorzieningenniveau in Oudheusden op te waarderen door een aantal functies aan de noordkant van Oudheusden te concentreren in een multifunctionele accommodatie; afstemming van deze functies met het te ontwikkelen nieuwe zorgcentrum zou kunnen resulteren in een grote meerwaarde voor de kern.
- Gezien de relatief lage sociaal-economische positie van veel bewoners, vindt met name de Klankbordgroep dat Oudheusden best een 'opwaardering' in de zin van goede welzijn- en zorgvoorzieningen kan gebruiken.
- De huidige locatie Antonius is én te klein én te beperkt door het huidige monumentale gebouw (wat behouden moet blijven) voor een woonserviceontwikkeling die zich ook richt op extramurale dienstverlening.

Zorgsteunpunt in Heusden Vesting

Beoogde ontwikkelingen hierbij zijn enerzijds om rond het nieuwe zorgcentrum in Oudheusden geschikte woningen te creëren (extramurale capaciteit), zodat de in te richten welzijns- en zorgfuncties vanuit het zorgcentrum ook ten dienste staan van bewoners die in de nabijheid wonen van het zorgcentrum en sowieso van alle inwoners van Oudheusden en Heusden Vesting. Anderzijds blijft ook in Heusden Vesting zelf een vorm van 'zorgsteunpunt' gehandhaafd. Hoe dat precies vorm moet krijgen, is nog onderwerp van nadere uitkristallisering. Het is goed denkbaar om voor senioren en zorgvragers geschikte huisvesting te creëren in het oude monument van het huidige verzorgingshuis, en daarvoor ook de locatie van de huidige MAVO te benutten. Zo blijft vanuit het nieuwe zorgcentrum in Oudheusden en het eventuele zorgsteunpunt in Heusden Vesting de ketenzorg ook voor inwoners van Heusden Vesting geborgd. Mogelijk dat SOH bij dit alles ook samenwerking kan zoeken met andere zorgverleners van wellicht ook andere doelgroepen (gehandicapten, ggz-cliënten). Samenwerking biedt hier zeker kansen op het gebied van kwaliteitsbevordering.

Communicatie

Uiteraard zullen de betrokken partijen over deze plannen en gewenste ontwikkelingen heel goed moeten communiceren met de eigen bewoners, en überhaupt met de bewoners en gebruikers uit beide kernen.

Samenhang in aanbod accommodaties woonservicegebied

De steunpunten van de zorgcentra bieden functies (voorzieningen en diensten), die weer in samenhang moeten worden gebracht met de functies van andere accommodaties. Zodat deze elkaar ondersteunen en gezamenlijk een compleet aanbod van zorg- en welzijnsdiensten borgen in het gehele woonservicegebied voor alle doelgroepen.

- Voor Drunen en Elshout vormt zorgcentrum Jacobushof het steunpunt van de zone, ondersteund door verschillende voorzieningen zoals Voorste Venne, de ouderen-voorziening c.q. -sociëteit Het Hunehof, buurthuis De Stulp, en een nog in te richten multifunctionele accommodatie ten behoeve van verschillende functies in de sfeer van maatschappelijke dienstverlening (mogelijk in het huidige gemeentehuis Drunen). Andere accommodaties in de omgeving zijn de dorpshuizen in Elshout en

Drunen. De belangrijkste opgave is een goede nadere programmatische afstemming tussen de verschillende centra.

- Voor Vlijmen, Vlijmen Centrum, Nieuwkuijk en Haarsteeg dient zorgcentrum Sint Janshof in Vlijmen als steunpunt. Andere accommodaties zijn de dorpshuizen in Haarsteeg en Nieuwkuijk, De Korf (Vlijmen Centrum) en de toekomstige ontmoetingsruimte in Geerpark.
- Voor Oudheusden, Heusden Vesting, Doeveren, Heesbeen, Herpt en Hedikhuizen vormt zorgcentrum Sint Antonius het steunpunt. Dorpshuizen (voor een ondersteunende functie) zijn er in Hedikhuizen, Heesbeen, Herpt en Oudheusden. In Oudheusden staat bovendien de ontwikkeling van een multifunctionele accommodatie op stapel (in samenhang met een brede school ontwikkeling). In Doeveren is de kerk de enige voorziening in het dorp.

Samenwerking tussen aanbieders

Een goed en op de vraag afgestemd aanbod van voorzieningen en diensten voor wonen, welzijn en zorg vraagt minimaal overleg en afstemming, maar liefst ook samenwerking tussen de verschillende partijen die werkzaam zijn op dit terrein. Dat geldt voor haaldiensten, maar zeker ook voor brengdiensten. Het bestaande Platform WWZ Heusden is weliswaar met dit doel opgericht, maar die samenwerking wordt nu door de verschillende partijen nog teveel gemist. Het Platform WWZ wil in die zin krachtiger gaan opereren/functioneren. Aansturing en bewaking van de uitvoeringsprojecten uit deze visie, vormen daarbij het vliegwiel. Doelen:

- Informatie en kennis uitwisselen. Zowel inhoudelijk als praktisch (wat doet de ander, wat speelt op welke plekken, waar lopen we waar tegenaan). Het Platform WWZ Heusden vervult nu deels deze functie.
- Signalen oppikken, ook uit kleine kernen en van speciale doelgroepen, en daar samen adequaat op inspelen.
- Kansen benutten door daarop aan te sluiten.
- Bestaande voorzieningen beter benutten.
- Onderling afstemmen van het aanbod.

Vanuit dit platform zou het meer 'common use' kunnen worden om rondom projecten medewerkers van de verschillende organisaties bijeen te brengen, en hen gezamenlijk concrete opgaven te laten uitwerken.

Kleinere kernen: ontmoetingspunt en brengdiensten

Met de steunpunten en de beoogde ontwikkeling van daaruit, ligt een basis voor de woonservice-aanpak in de grotere kernen. Een aantal kleinere kernen daar dicht omheen profiteert daarvan ook.

Om ook een goede kwaliteit van wonen-welzijn-zorg te kunnen borgen in de kleinere kernen die verder weg liggen, is als basis uitgesproken dat elke kern een eigen ontmoetingspunt moet hebben (zie verder § 4.4.). Daarnaast is ook een adequaat aanbod van brengdiensten belangrijk. Juist als voorzieningen wat verder weg liggen, kan een goed aanbod aan ondersteunende diensten in de thuissituatie mensen lang helpen zelfstandig te blijven wonen. Ook hiervoor is het vooral nodig dat instanties samenwerking zoeken om een op de vraag afgestemd aanbod van diensten te realiseren.

4.3. Wonen: toenemende behoefte aan wonen met zorg

Met het oog op de toenemende vergrijzing, extramuralisering en vermaatschappelijking van de zorg ontstaat in Heusden een toenemende behoefte aan wonen met zorg (zie ook § 3.3 en bijlage 2). Het gaat dan zowel om zelfstandige als onzelfstandige woonvormen, met meer of minder zorg. Met een goed aanbod van aangepaste en aanpasbare woningen wordt het mogelijk dat mensen langer zelfstandig blijven wonen, ook als zij zorg nodig hebben.

Zo aanpasbaar mogelijk bouwen en renoveren

In z'n algemeenheid geldt: hoe dichter zelfstandige woningen bij een zorgsteunpunt en/of intramurale capaciteit staan, hoe groter de kans dat daarin (zware) zorgvragers komen wonen, en hoe belangrijker het dus is dat deze woningen ook daadwerkelijk geschikt zijn voor zorglevering. Dat geldt voor nieuwbouw en aanpassingen in oudbouw. Toelichting:

- In z'n algemeenheid is het altijd goed om in nieuwbouw en in renovatie zo flexibel/aanpasbaar/levensloopbestendig mogelijk te bouwen. Dat geldt voor woningen en utiliteitsbouw. Niet alleen de vergrijzing en toenemende zorgbehoefte vraagt om de mogelijkheid woningen op een gegeven moment te kunnen aanpassen aan een nieuwe levensfase van bewoners, maar ook de snelle ontwikkeling van andere doelgroepen en wijziging in huishoudensamenstelling maken een flexibele (en daarmee levensloopbestendige) bouw zinvol (zie ook paragraaf 4.1). Dus is zo flexibel mogelijk bouwen altijd een aanrader, onder het motto: "De wereld is volop in verandering, een slimme huiseigenaar richt z'n woningbouw daarop in, zodat hij zo soepel mogelijk kan meebewegen." Uiteraard geldt ditzelfde ook voor renovatie, maar daarin zijn natuurlijk de mogelijkheden doorgans beperkter.
- Naarmate woningen dichter bij een permanent zorgsteunpunt zijn gesitueerd, wordt het belangrijker dat ze niet alleen 'levensloopbestendig' zijn conform de normen van het Bouwbesluit, maar dat ze nog nadrukkelijker 'zorggeschikt' zijn. Nog een soort 'plusje' er bovenop, immers: hoe dichter zelfstandige woningen bij of tegen een zorgsteunpunt aan zijn gesitueerd (seniorenplus-woningen), des te aantrekkelijker ze in beginsel zijn voor mensen met grote zorgbehoefte en sterk afgenomen mobiliteit. Die voelen zich veilig door de nabijheid van een zorgsteunpunt / zorgcentrum, en kunnen daardoor in zo'n woning lang zelfstandig blijven wonen. Daarop moeten deze woningen dan wel zijn toegesneden. Dat betekent bijvoorbeeld toegankelijke galerijen, ruime liften, geen drempels/rollator toegankelijk, technische faciliteiten voor digitale hulp-in-huis (domotica)... Ook zou een relatief groot aantal van deze woningen ruim genoeg moeten zijn voor draaicirkels van rolstoelen en specifieke zorgapparatuur. In bijlage 5 treft u een uitwerking aan van de eventuele betekenis van dit soort 'eisen' voor de woningen.
- Tegen deze achtergrond zie je vaak dat de woningen die echt aan het zorgsteunpunt c.q. zorgcentrum vastzitten dan wel er pal naast liggen, het meest zwaar worden opgeplust (tot ca. 200 meter). Daaromheen is een ring van woningen waarvoor aanpassing op voorhand weer iets minder zwaar mag zijn (tot ca. 500 meter), en daarbuiten geldt het algemene uitgangspunt van 'levensloopbestendig' conform minimaal de normen van het Bouwbesluit. Soms worden dit soort grenzen getrokken aan de hand van een zorggarantie vanuit het zorgsteunpunt (woningen waar ongeplande zorg van daaruit binnen 10 minuten aanwezig kan zijn). Uiteraard levert

dat geen gelijkmatige cirkels op bijv. 200 en 500 meter afstand op, maar cirkelranden die gekarteld zijn al naar gelang verkeerssituaties en fysieke barrières.

- Deze zelfstandige woningen blijven in alle gevallen ook geschikt voor andere doelgroepen, en vallen dus niet buiten de boot.

Bestaande huurvoorraad binnen 'gekartelde 500-meter grens' aanpassen

Een deel van de behoefte aan zelfstandig wonen met zorg kan in de bestaande voorraad worden opgevangen, zowel in de koopsector als in de huursector. Woonveste heeft 6 à 7 jaar geleden ongeveer 600 woningen opgeplust. Het gaat veelal om woningen in de nabijheid van de zorgcentra. Deze visie op woonserviceontwikkeling moet handvatten bieden voor een mogelijke vervolgactie in de sfeer van opplussen: Woonveste wil in de drie genoemde woonservicegebieden onderzoeken waar de gekartelde '500 meter rand' dan zou komen te liggen, en de woningen daar binnen nader beschouwen op mogelijkheden voor (verder) opplussen c.q. aanpassen.

Ook de eventuele inzet van domotica is hierbij een aandachtspunt, hoewel domotica-aanleg in oudbouw buitengewoon kostbaar is. (Nieuwbouw biedt wat dat betreft de beste kansen.)

Minder zicht op koopvoorraad

Hoewel in de koopsector naar verwachting veel (potentieel) geschikte woningen staan, is het lastig om hierop te sturen. De eigenaren kunnen immers zelf bepalen of, en zo ja wanneer, zij hun woning aanpassen. De ervaring leert dat mensen die nog relatief gezond zijn, nauwelijks nadenken over later, wanneer ze eventueel een zorgvraag krijgen. In de koopsector komen 'preventieve' woningaanpassingen nu dan ook nog maar mondjesmaat voor. De gemeente zou echter eigenaar-bewoners kunnen stimuleren hun woningen aan te passen, eventueel door hiervoor een subsidie te verlenen. Er zijn meer plekken in den lande waar dat gebeurt. Vooral in de kleine kernen is het aandeel koopwoningen hoger dan gemiddeld in de gemeente, bovendien betekent een overstap naar een geschikte woning daar ook vaak dat men de kern moet verlaten! En vaak zullen de woningen op ruime kavels staan, waardoor het ook echt mogelijk is de woning geschikter te maken voor huisvesting van senioren en zorgvragers.

Aanpassing en in de huursector

In de huursector zijn woningaanpassingen in theorie eenvoudiger uit te voeren. De corporaties kunnen (bij mutatie) woningen ingrijpend verbeteren, waardoor ze meer geschikt worden voor wonen met zorg. Op dit moment is Woonveste bezig om inzichtelijk te maken, in hoeverre aanpassing aan haar bestaande huurvoorraad nodig is. Als dit inzicht er is, zal Woonveste bepalen welke woningen uiteindelijk aangepast worden.

De particuliere huur is wat dat betreft natuurlijk veel minder transparant. Particuliere verhuurders c.q. huurders zullen toch veelal incidenteel en individueel besluiten tot aanpassingen, om hen moverende redenen.

'Bijwonen' van mantelzorgers

De gemeente Heusden wil (met name in de kleinere kernen) eveneens het 'bijwonen ten behoeve van mantelzorg' mogelijk maken. Zodat op eenzelfde kavel zorgvragers dan dicht bij hun familie kunnen wonen, bijvoorbeeld in een verbouwde garage. Zo wonen zij dicht bij hun mantelzorgers, waardoor zorgverlening makkelijker wordt. (Betreft vaak ouderen die bij hun kinderen gaan wonen, of vice versa.) Ook het plaatsen van tijdelijke

'zorgunits' is een oplossing, waarvoor in den lande steeds vaker wordt gekozen. (Met deze oplossing wordt voorkomen dat een kavel met één zelfstandige wooneenheid toch langzaamaan twee zelfstandige wooneenheden gaat tellen, en daardoor de druk op de omgeving toeneemt.) Momenteel wordt ad hoc ingegaan op verzoeken; de gemeente wil hierop actief beleid formuleren.

Kansen benutten voor nieuwbouw

Een groot deel van de behoefte aan zelfstandig wonen met zorg zal in de nieuwbouw moeten worden opgevangen. In de gemeente Heusden zijn tal van nieuwbouwplannen, verspreid over een groot deel van de kernen. Voor zover bekend is een groot deel van de plannen nog niet nader ingevuld. Waar mogelijk zou het accent moeten liggen op het bouwen van 0-tredenwoningen (gestapeld of grondgebonden).

- In Drunen kan de nieuwbouwlocatie Joost van den Vondellaan (ca. 100 woningen) worden gebruikt om in brede zin verschillende doelgroepen te bedienen, en zorgvragers horen daar zeker bij (wonen met zorg). De woningen zijn nu echter bestemd voor een brede doelgroep. Op de locatie Venne West 3 aan de westkant van Drunen kan eveneens worden ingezet op wonen met zorg. Hier zijn recentelijk 91 woningen met de mogelijkheid van zorg opgeleverd.
- De nieuwbouwlocaties in Vlijmen liggen voor zover bekend ver(der) weg van het zorgcentrum aldaar (geldt niet voor Vijfhoeve IV). Eventuele inbreidingslocaties in de nabijheid van het zorgcentrum zouden moeten worden gebruikt voor wonen met zorg. Het project 'Op Den Berg' (tegenover het Sint Janshof) is in dit kader al ingevuld voor de doelgroep senioren. Daarnaast moet voor de locatie Geerpark worden afgewogen of er een zorg- en/of ontmoetingslocatie moet komen.
- Tot op zekere hoogte laat het 'zorggebied Heusden' zich onderverdelen in enerzijds vooral een woonkern (Oudheusden) en anderzijds vooral een fraai stadje (Heusden Vesting). In Oudheusden zijn plannen voor herstructurering in het centrum en voor de bouw van ca. 300 woningen aan de Oosters. Voor de mogelijke verplaatsing van het zorgcentrum vanuit Heusden Vesting naar Oudheusden, zou het centrum van het dorp een goede locatie zijn. In Heusden Vesting bieden de huidige locatie van Zorgcentrum Sint Antonius, van de oude MAVO en mogelijk de Kasteellocatie aanknopingspunten voor zelfstandige zorggeschikte woningen (zie ook paragraaf 4.2. en 5.2./6).

In de nieuwbouw zou zoveel mogelijk aangepast of aanpasbaar gebouwd moeten worden. Daarvoor kan de gemeente afspraken maken met projectontwikkelaars en Woonveste (en eventueel andere woningcorporaties). Nieuwbouw op inbreidingslocaties nabij voorzieningen zouden zoveel mogelijk voor ouderen en mensen met een zorgvraag moeten worden benut. Op uitbreidingslocaties die verder af liggen van voorzieningen, kan wel degelijk voor zorgvragers of ouderen worden gebouwd, zolang zij nog mobiel zijn.

Het instrument van een woningprogramma kan inzicht geven in de totale opgave. Hierin zouden we de kwantiteit en kwaliteit van de bestaande plannen moeten koppelen aan de vraag vanuit de analyse. Nog niet ingevulde plannen kunnen dan vanuit dat perspectief worden ingevuld.

Onzelfstandige zorgwoningen rondom zorgcentra

Hoewel er vooral een grote opgave ligt in het realiseren van zelfstandige woonvormen (nultreden en verzorgd wonen) is er ook behoefte aan extra onzelfstandige woonvormen ($\pm$ 100 plaatsen). Deze onzelfstandige woonvormen (met 24-uurszorg en toezicht) zijn er

al in de drie zorgcentra en in beschermde woonvormen in de gemeente Heusden. Uitbreiding van de voorraad onzelfstandige zorgwoningen zou dan ook vooral rondom de zorgcentra en de woonvormen voor beschermd wonen een plek moeten krijgen. Hiervoor is voorsnog een Awbz-traject nodig, waarbij het College Bouw Zorgvoorzieningen en (soms) het College Sanering betrokken zijn. Dit zijn lastige trajecten, die alleen door een zorgaanbieder kunnen worden opgepakt.

4.4. Welzijn: ontmoetingsmogelijkheid in iedere kern

De gemeente streeft in iedere kern van Heusden een op de vraag afgestemd aanbod van welzijnsdiensten na. Dit aanbod is uiteraard afhankelijk van de omvang van de kern en de behoefte van bewoners. Een goed welzijnsaanbod kan bijdragen aan het welbevinden van mensen, waardoor zij minder snel een beroep op de zorg zullen doen. Zo werkt het welzijnsaanbod preventief en kan het een zorgvraag uitstellen of zelfs voorkomen.

In alle kernen mogelijkheid voor ontmoeting

Een ontmoetingsruimte in iedere kern wordt door de bij wonen, welzijn en zorg betrokken partijen in Heusden beschouwd als minimum. Een laagdrempelige voorziening waar mensen regelmatig en op structurele basis bijeen kunnen komen, een kop koffie kunnen drinken en een praatje met elkaar kunnen maken. Een dergelijke voorziening kan bijdragen aan het voorkomen van vereenzaming. In Heusden blijkt dat bijna 50% van de ouderen zich wel eens eenzaam voelt (zie bijlage 1).

Een buurt- of dorps huis voldoet natuurlijk sowieso als ontmoetingsruimte, maar ook een sportkantine, dorpscafé, multifunctionele accommodatie of kerk (in kernen waar deze een belangrijke functie vervult) zou prima als ontmoetingsplek kunnen fungeren. Dat is helemaal afhankelijk van wijk of dorp. Juist door bestaande voorzieningen goed / beter te gebruiken, kunnen zij hun functie behouden of zelfs versterken. Zeker in de kleine kernen, die te maken hebben met een afnemend voorzieningenniveau, is het van belang om bestaande voorzieningen zoveel mogelijk 'body' te geven, zodat zij nog lang hun functie kunnen blijven vervullen in het dorp.

In de gemeente Heusden kan in beginsel elke kern bogen op een eigen mogelijkheid voor ontmoeting. Het streven is erop gericht om die voorzieningen ook voor de toekomst te behouden, en waar nodig te versterken. Alleen de kernen *Doeveren* en *Heusden Vesting* hebben geen ontmoetingsruimte. Hier zal gezocht moeten worden naar alternatieve ontmoetingsruimten:

- In Doeveren staat een kerk die mogelijk een rol kan vervullen als ontmoetingsruimte. Indien dat niet het geval is, zal er in Doeveren naar een andere (bestaande) voorziening moeten worden gezocht die als ontmoetingsruimte kan dienen. Tegenover de kerk staat ook jongerencentrum de Crocus; wellicht liggen hier aanknopingspunten.
- In Heusden Vesting kan mogelijk gebruik worden gemaakt van de bestaande voorzieningen voor cultuur en recreatie (Creatief Centrum Heusden, Stichting Het Gouverneurshuis).

Ontmoetingsruimte uitbreiden met extra diensten en voorzieningen

Als in ieder dorp of iedere wijk een ontmoetingsruimte is, kan die –al naar gelang de behoefte van bewoners– ook worden gebruikt om activiteiten of diensten aan te bieden.

Te denken valt dan aan recreatieve activiteiten, voorlichting of misschien zelfs zorg (bijvoorbeeld prikpost of spreekuur huisarts). Maar ook gebruik door bewoners(groepen) is aan de orde: verenigingen, festiviteiten, etc. Dat kan doorgaans alleen als er een schappelijke huurprijs wordt gevraagd.

In overleg met bewoners en cliënten- en patiëntenvertegenwoordigers zou per kern in beeld moeten worden gebracht aan welke functies en diensten behoefte is (vraaggestuurd), en hoe dat ingevuld kan worden. Stichting Sphinx, ZWOH en Algemeen Maatschappelijk Werk Juvans zouden hierin een goede rol kunnen vervullen. Dit onderdeel komt terug in het uitvoeringsprogramma (hoofdstuk 5).

Mobiele dienstverlening in kleine kernen

Gezien de grootte van de gemeente Heusden en de onderlinge afstanden tussen de kernen, is het wellicht nuttig om diensten en voorzieningen ook mobiel aan te bieden. Dat geldt dan met name voor de dorpen met een beperkt voorzieningenaanbod, zoals Doeveren, Heesbeen, Herpt en Hedikhuizen. Maar ook in wijken in de grotere kernen kan een dergelijke mobiele voorziening nuttig zijn. Zo'n mobiele voorziening kan zijn basis hebben in (één van) de drie zorgcentra.

Een soort van SRV-wagen of bibliobus kan één of enkele keren per week een dorp aandoen. In de bus kunnen bewoners dan bijvoorbeeld terecht voor een spreekuur van de ouderenadviseur, informatie over wonen, welzijn en zorg (een rijdend Wmo-loket) of prikpost. Aanbieders van diensten zullen hierover afspraken moeten maken en eventueel een dergelijk experiment starten.

Een aanvullend dienstenaanbod, ofwel in een ontmoetingsruimte ofwel mobiel, kan het voor ouderen en zorgvragers eenvoudiger maken langer zelfstandig te blijven wonen. Op die manier is er immers in hun dorp een voorzieningenaanbod aanwezig, zij het basaal.

Goede vervoersvoorzieningen nodig tussen kernen

De aanwezige voorzieningen in de gemeente Heusden concentreren zich met name in Drunen en Vlijmen en in mindere mate in Oudheusden. Inwoners uit de kleine(re) kernen zijn dan ook al snel aangewezen op voorzieningen elders in de gemeente. Goed openbaar vervoer (regelmatig, route door en langs de dorpen, ook in de avonduren) is dan ook van belang. Immers, bereikbaarheid van voorzieningen is een voorwaarde om er überhaupt gebruik van te kunnen maken.

Nu nog zijn alle kernen van de gemeente Heusden met het openbaar vervoer te bereiken. Dat is best bijzonder. In vergelijkbare gemeenten rijdt niet zelden alleen nog een bus in de hoofdkernen. Hoewel de bussen nu alle kernen aandoen, laat de kwaliteit van het openbaar vervoer soms te wensen over (zie paragraaf 3.4). Het is de bedoeling om de kwaliteit van het openbaar vervoer te verbeteren en het vervoer tussen de kernen in de toekomst in stand te houden. De gemeente is daarbij echter afhankelijk van de busmaatschappijen.

Mogelijk biedt aanvullend (vraagafhankelijk) vervoer een oplossing. Aanvullend zijn er ook initiatieven vanuit vrijwilligersorganisaties om in wijken en kernen het vervoer van en naar activiteiten te organiseren.

4.5. Zorg

Zorg is een belangrijke component in een woonservicezone. In Heusden is al een divers aanbod van zorgvoorzieningen, dat in stand moet worden gehouden en waar gewenst en mogelijk uitgebreid of aangepast. Met een goed zorgaanbod, aanvullend op het welzijnsaanbod, kan worden geborgd dat zorgvragers langer zelfstandig thuis kunnen wonen. Ook domotica-toepassingen kunnen zorgvragers daarbij in belangrijke mate ondersteunen.

Kanttekening: vroeger was het makkelijker dergelijke ondersteuning te krijgen; het in de Awbz en Wmo gehanteerde document 'gebruikelijke zorg' heeft echter veel teruggeschoefd.

Mantelzorg onder druk, ondersteuning gewenst

Met name in de kleine kernen van de gemeente Heusden komt naar verwachting (nog) veel mantelzorg voor. Deze hulp en zorg door familie, burens of bekenden maakt het mogelijk dat mensen langer zelfstandig in hun woning kunnen wonen. Ze hoeven niet per sé te verhuizen naar een zorgcentrum, omdat de benodigde zorg op een andere manier geleverd kan worden. Deze mantelzorg staat echter onder druk en ondersteuning van de mantelzorgers is dan ook gewenst. De gemeente Heusden heeft in Drunen een steunpunt mantelzorg. Mantelzorgers kunnen hier terecht voor advies en ondersteuning. De diensten van dit steunpunt kunnen beter dan nu voor het voetlicht worden gebracht. (Zie ook § 2.5. en 4.1.).

Eerstelijns zorgvoorzieningen

In de meeste kernen van de gemeente Heusden zijn eerstelijnszorgvoorzieningen niet (meer) aanwezig. Drunen, Vlijmen, Heusden Vesting en Oudheusden kennen echter nog een redelijk aanbod van huisartsen, fysiotherapeuten en apotheken, meestal in de buurt van de zorgcentra. Met name ouderen vinden de aanwezigheid van een huisarts en apotheek in de buurt van hun huis van groot belang als zij zelfstandig blijven wonen (zie ook kader in § 3.3).

Medicijnen kunnen door de apotheek aan huis worden gebracht; in die behoefte kan dan ook worden voorzien. Echter ook de mogelijkheid om 's nachts medicijnen in de eigen buurt te kunnen ophalen (en niet in Waalwijk of Den Bosch) is voor veel ouderen heel belangrijk. Een nastrevenswaardige dienst voor een woonservicezone!

De wens om een huisarts in de buurt te hebben, is moeilijker te vervullen. Door wekelijkse spreekuren (bijvoorbeeld in de ontmoetingsruimte of mobiele voorziening, zie paragraaf 4.4) kan toch enigszins in die behoefte worden voorzien. Daarvoor moeten huisartsen echter wel bereid worden gevonden. Hierop kan separaat inzet worden gepleegd.

Tegen deze achtergrond is het vermeldenswaardig dat het voor instanties vaak erg lastig is om goed in gesprek te komen met huisartsen. Deze beroepsgroep, zo belangrijk voor veel mensen, staat qua organisatie en werkwijze nogal op zichzelf. Nader contact om mogelijkheden voor afstemming en eventueel samenwerking te verkennen, is essentieel.

Thuiszorg overal

Thuiszorg kan in beginsel overal worden aangeboden. Het gaat dan zowel om huishoudelijke zorg (Wmo) als ook om verpleging en verzorging en soms zelf verblijf (Awbz). In dat kader wordt vooral planbare zorg (dus zorg die op afspraak wordt

gebracht) geboden. De vraag om onplanbare zorg die snel geleverd kan worden, neemt toe. Het zal primair rondom de zorgcentra / steunpunten zijn, dat dit geleverd kan worden. In en om deze zorgcentra is al voldoende draagvlak voor zorg. Zie verder § 4.1.

In de Wmo heeft de gemeente Heusden er overigens voor gekozen om bij de indicering geen onderscheid te maken tussen HV1 en HV2 (huishoudelijke verzorging; niveau 1 is alleen schoonmaken, niveau 2 is ook begeleiding bij de organisatie van het eigen huishouden en de eigen administratie daaromheen). Hierdoor kan flexibel worden ingespeeld op een (soms snel wijzigende) ondersteuningsbehoefte van cliënten, zonder dat er een andere verzorgende aan te pas hoeft te komen.

Haaldiensten voor de hele wijk

De zorgcentra kunnen hun zorg- en welzijnsvoorzieningen meer openstellen voor bewoners uit de wijken. Dat gebeurt nu al met de restaurants in de zorgcentra, die toegankelijk zijn voor buurtbewoners. In het nieuwe zorgcentrum te Drunen wordt een deel van de overige voorzieningen ook opengesteld voor buurtbewoners. Per zorgcentrum zal bekeken moeten worden, hoe op dergelijke wijze de 'integratie met de wijk' optimaal gestalte kan krijgen.

Enkele fysiotherapeuten (nu verspreid in de gemeente) en een huisarts (Admiraalsweg) hebben de gemeente benaderd met het verzoek een gezondheidscentrum te mogen ontwikkelen, bij voorkeur in Drunen Noord. Dit kan een kans zijn voor een verdere versterking van de woonservicezone in Drunen.

Zorgafstemming op klantniveau / borgen ketenzorg

Elke zorgaanbieder levert z'n eigen zorg aan klanten. Het kan gaan om zorg vanuit Wmo-en/of Awbz-voorzieningen, maar ook om andere vormen van (al of niet geïndiceerde) dienstverlening zoals maaltijdvoorziening en (sociale) alarmering. Mede door de Wmo en veranderingen in de Awbz is de onderlinge concurrentie toegenomen. De (on)wenselijkheid daarvan laten we hier even in het midden, maar de primaire verantwoordelijkheid van partijen moet zich hoe dan ook richten op het borgen van een goede ketenzorg en die staat onder druk door deze ontwikkelingen. Enkele pijnpunten die zijn blijven liggen, moeten in gezamenlijkheid worden opgepakt. Dat zijn:

- zorg op afroep, oftewel de *on*planbare zorg, is met name 's nachts moeilijk snel te leveren, en zeker in het buitengebied. Bij een behoorlijke woningdichtheid gaat het nog, zeker als er vanuit een centraal steunpunt (bemande zusterpost) kan worden geopereerd, maar daarbuiten wordt het lastiger;
- specialistische vormen van thuiszorg, waarvoor de meeste zorgaanbieders niet alle expertise in huis hebben;
- afstemming met informele zorg (zorgvrijwilligers en mantelzorgers), om maximaal ondersteunend te kunnen zijn voor deze groep.

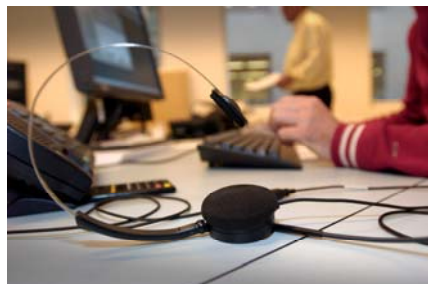
Waar het om gaat is dat aanbieders in voorkomende gevallen op klantniveau met elkaar moeten kunnen afstemmen over zowel proces (bijvoorbeeld tijdstip) als inhoud (geen doublures, expertise delen, etc.). De praktijk elders in den lande leert dat er veel behoefte is aan een gerichte samenwerking op klantniveau om deze afstemming te borgen, zowel vanuit aanbieders als vanuit vragers, maar dat het erg moeilijk is voor zorgpartijen om de juiste vorm en begrenzing van samenwerking te vinden. De zorginstellingen in Heusden vinden het noodzakelijk hiermee aan de slag te gaan.

4.6. Informatie en participatie

Er worden in de gemeente Heusden weliswaar veel voorzieningen en activiteiten aangeboden, maar mensen weten niet altijd wat er is, waar dat wordt aangeboden en wanneer. Daarnaast is het aanbod van voorzieningen en activiteiten nog niet optimaal vraaggestuurd.

Verbeteren informatievoorziening

De informatie over de voorzieningen en activiteiten in Heusden komt niet altijd op de goede plek. Bovendien is de informatie niet altijd duidelijk voor diegenen voor wie het is bedoeld. Met de realisatie van een Wmo-loket (loket voor maatschappelijke ondersteuning) is al een stap in de goede richting gezet. Inwoners van de gemeente Heusden kunnen bij dit loket terecht met allerlei vragen over wonen, welzijn en zorg.

Ook is het denkbaar standaard iedereen die de 70- of 75-jarige leeftijd bereikt, op dat moment te benaderen met bepaalde informatie. Dat kan in eerste instantie schriftelijk, en aanvullend kunnen de ouderenadviseurs die er zijn dan iedereen in/vanaf een bepaalde leeftijdscategorie benaderen met het verzoek om een informatie- en oriëntatiegesprek. En van daaruit kunnen dan eventuele vervolgacties worden ondernomen, mocht daaraan behoefte bestaan. De ouderenbonden geven zelf sowieso aan, nadrukkelijker te willen werken aan hun bekendheid (en bijbehorend aanbod/mogelijkheden) bij de doelgroepen.

Bewonersparticipatie: ondersteunen en stimuleren

Een realistische en uitvoerbare visie; dat is waar partijen, professionals en niet-professionals, behoefte aan hebben. Het is dan goed om te weten wat er in de verschillende kernen van de gemeente Heusden speelt. Ook voor het versterken van de leefbaarheid op wijk- of dorpsniveau (wijkbezoeken, wijkpanels, wijkplatforms) is betrokkenheid van bewoners belangrijk. Daarvoor zouden partijen graag een beroep doen op actieve bewoners via dorpsraden en bewonerscommissies. Nu nog lijken deze te ontbreken in de dorpen, hoewel er buurtverenigingen genoeg zijn in de gemeente.

Voorstel is dan ook om bewoners te ondersteunen en om participatie en communicatie te bevorderen, en daarbij de buurtverenigingen als ingang te gebruiken.

Doorgaans is betrokkenheid van inwoners het best te realiseren op het niveau van een concrete en plekgebonden uitvoering: "Kijk, op die plek komt dat en dat, en hoe kunnen we dat het beste vormgeven?" Abstracte onderwerpen, zoals beleidsvorming, sluit veel minder goed aan op het participatie-enthousiasme van mensen.

Aandacht voor allochtonen

Een moeilijk te bereiken doelgroep zijn mensen met een buitenlandse achtergrond (allochtonen). Onder meer in Oudheusden is deze groep ruim vertegenwoordigd. Taal- maar vooral ook cultuurbarrières bemoeilijken een adequaat voorzieningengebruik door deze groep. Hiervoor is extra aandacht nodig. De praktijk leert dat deze groep doorgaans het best bereikbaar is via sleutelfiguren uit de eigen allochtone gemeenschap. Probleem is wel om die sleutelfiguren te vinden en te betrekken bij de uitvoering van beleid.

5. Gebiedsgerichte uitwerking

In dit hoofdstuk treft u de uitwerking aan van de visie, zoals verwoord in hoofdstuk 4. Wat betekent dit voor de partijen in Heusden? Wat zijn de effecten voor de verschillende kernen? Waar liggen kansen, en hoe pakken we die op?

5.1. Algemene uitwerkingen, geldend voor alle kernen

Een aantal onderdelen uit hoofdstuk 4 gelden algemeen voor heel Heusden, en zijn in hun uitvoering niet zozeer kern-gerelateerd. Deze onderdelen treft u aan in deze paragraaf.

1. Openstellen steunpunten/woonzorgcentra voor de wijk

In hoofdstuk 4 hebben we drie centra benoemd waaromheen zich als het ware de woonservicegebieden ontwikkelen (Jacobushof + dependance in Drunen, Sint Janshof in Vlijmen, nieuwe zorgcentrum Sint Antonius vooralsnog beoogd in Oudheusden). De slag die deze complexen (nog meer moeten) maken is dat de dienstverlening (haal- en brengdiensten) zich niet meer alleen zal moeten richten op de 'eigen' intramurale bewoners en eventueel de seniorenplus-woningen daar pal omheen, maar op een veel breder gebied daaromheen.

Actie: Per zorgcentrum plan van aanpak opstellen en benoemen welke onderdelen op welke wijze wanneer kunnen bijdragen aan zo'n brede 'wijkgerichte' focus. Trekker: *SOH*.

2. Aanpasbaar opknappen / renoveren

Om goed zicht te krijgen op gewenste aanpassingen in de eigen woningvoorraad, is een woninganalyse van het huurwoningenbestand gewenst. Om vooral pragmatisch te blijven, beperken we deze exercitie in eerste instantie tot de woningen in de omgeving van de steunpunten. Zo stellen we vast, welke ingrepen nodig zijn om de woningen in de omgeving van de steunpunten ook echt 'woonservicegeschikt' te maken.

Actie: Analyse van **zorggeschiktheid** van de huurwoningen rondom centrale zorgsteunpunten/woonzorgcentra:

- Jacobushof in Drunen (inclusief woningen in de omgeving van de dependance)
- Sint Janshof in Vlijmen
- omgeving van het nieuwe zorgcentrum Antonius, vooralsnog beoogd in Oudheusden;
- omgeving Haarsteeg (omgeving mogelijke ontwikkeling met GGZ).

Naar aanleiding van de analyse bekijken of, waar en wanneer woningen moeten worden aangepast. Trekker: *Woonveste*.

Zie bijlage 5 voor mogelijke criteria 'zorggeschikt'.

3. Aanpasbaar bouwen

Borg in elke planontwikkeling dat er zoveel mogelijk levensloopbestendig/aanpasbaar wordt gebouwd. Die opgave ligt zowel bij bouwers zelf, als ook bij de aanbesteders van bouwtrajecten.

Actie: Bij aanbesteding van ontwikkelingen in de randvoorwaarden scherp formuleren in welke mate, aantallen en kwaliteiten aanpasbaarheid / levensloopbestendigheid wordt geëist. Trekkers: *gemeente en Woonveste*.

4. Ontmoetingsplek in elke kern

Elke kern en elke wijk moet minimaal 1 ontmoetingsruimte hebben: een laagdrempelige openbare voorziening waar mensen regelmatig en op informele basis bijeen kunnen komen, een kop koffie kunnen drinken, een praatje met elkaar kunnen maken en waar (soms) activiteiten worden georganiseerd. Elke kern heeft nu nog een vorm van ontmoetingshuis: wijkgebouw, dorps huis of soms een kerk die deze functie vervult.

Eerste bevindingen wijzen uit, dat dit op de meeste plekken een goede functie lijkt te vervullen en naar tevredenheid van bewoners functioneert. Om echter zeker te weten dat deze ontmoetingsplekken stabiel zijn en niet opeens zomaar 'verdwijnen' zonder dat we dat als partijen in de gaten hebben, is het nodig ze allemaal weer even een keer kwalitatief goed in beeld te krijgen. Een soort 'update van inzicht'.

Actie: Om de toekomstbestendigheid van de wijkgebouwen/ontmoetingsfuncties te borgen, is een snelle en pragmatische quickscan van al deze voorzieningen nodig. In relatie met het momenteel te ontwikkelen accommodatiebeleid (c.q. als vervolg daarop) moeten in overleg met bewoners en cliënten- en patiëntenvertegenwoordigers per kern de volgende vragen op indicatief niveau (=globaal gevoelsniveau) beantwoord worden:

- vervult deze voorziening een goede rol in deze kern / deze wijk?
- hoe ervaren gebruikers / vragers de voorziening?
- hoe ervaren professionals / aanbieders de voorziening?
- liggen er programmatische opgaven?
- liggen er fysieke opgaven?
- liggen er afstemmingsopgaven met andere voorzieningen?

Waar blijkt dat de functie niet optimaal wordt vervuld, is een nadere analyse nodig van knelpunten en vervolgens een plan van aanpak voor optimalisatie.

Trekker: *gemeente* i.s.m. Woonveste (ingeval eigenaar vastgoed), Stichting Sphinx, ZWOH en Algemeen Maatschappelijk Werk Juvans.

5. Aandacht voor eigenaar-bewoners

Mede in het kader van de Wmo wil de gemeente aandacht besteden aan het stimuleren van eigenaar-bewoners, om bij deze groep meer 'ontvankelijkheid' te creëren voor een eventuele (preventieve) aanpassing van de eigen woning, preluderend op een mogelijke toenemende zorgvraag of afnemende mobiliteit. Bijv. door particulieren ouder dan 55 jaar standaard bij een (eerste gesprek over een mogelijke) bouwaanvraag te adviseren over mogelijkheden c.q. hen te attenderen op een eventuele tegemoetkoming / stimuleringsmaatregel. En hieraan natuurlijk ook bekendheid geven.

Acties

- Ontwikkelen voorlichting in algemene zin over noodzaak van 'tijdig nadenken over aanpassingen in je woning'. Trekker: *gemeente*
- Ontwikkeling stimuleringsprogramma (eventueel in overleg met provincie), gericht op eigenaar bewoners en daaraan bekendheid geven. Trekker: *gemeente*

6. Bijwonen mantelzorgers faciliteren

Het 'bijwonen' (ouders bij hun kinderen, of vice versa) ten behoeve van het verlenen van mantelzorg is iets dat de gemeente in principe wil faciliteren. Momenteel wordt ad hoc ingegaan op verzoeken; de gemeente wil hierop beleid formuleren.

In de uitbreidingslocatie Geerpark in Vlijmen wil de gemeente de mogelijkheid van bijwoning van mantelzorgers een uitgangspunt laten zijn. Te denken valt in dat verband aan kangoeroewoningen of andere alternatieven.

In bestaande situaties is een en ander in verband met bestaande bestemmingsplanvoorschriften minder eenvoudig. Dan is momenteel eigenlijk alleen het gebruik van art. 17 WRO een begaanbare weg voor met name bijwonen (inwonen behoort in principe overal wel tot de mogelijkheden).

Actie: In het gemeentelijk volkshuisvestingsplan dat thans in voorbereiding is, moet aandacht worden besteed aan een structurele facilitering van bijwoning. Trekker: *gemeente*.

7. Ondersteuning voor mantelzorgers

Mantelzorgers houden zorgvragers 'in de lucht' en dragen belangrijk bij aan hun mogelijkheden tot maatschappelijke deelname. Ook zorgen zij ervoor dat de vraag naar professionele zorg zo lang mogelijk wordt uitgesteld. Het Steunpunt Mantelzorg is het gremium van waaruit ondersteuning voor mantelzorgers vorm krijgt. Onderdelen zijn:

- vraag en aanbod van **zorgvrijwilligers** matchen met vraag van **mantelzorgers**, specifiek gericht op respijtzorg;
- begeleiding, ondersteuning, scholing en/of training;
- organiseren van afstemming (op huishoudensniveau) tussen informele en professionele zorg (zie ook onderdeel 9);
- praktische hulp.

Veel mantelzorgers weten echter de vraag naar het Steunpunt Mantelzorg nog niet te vinden. De bekendheid van dit Steunpunt kan verbeterd worden, en ook het aanbod moet wellicht worden aangescherpt.

Actie: In overleg met ZWOH bezien hoe het Steunpunt Mantelzorg zich beter kan profileren, zodat de doelgroep beter bekend raakt met de mogelijkheden van ondersteuning. Mogelijk aanscherpen aanbod. Trekkers: *gemeente en ZWOH*.

8. Coördinatie en afstemming in WWZ

Een adequaat aanbod van voorzieningen en diensten voor wonen, welzijn en zorg vraagt overleg, afstemming en liefst ook samenwerking tussen de verschillende partijen die werkzaam zijn op dit terrein. Het bestaande Platform WWZ Heusden is hiervoor opgericht, en wil in die zin krachtiger gaan opereren/functioneren. Aansturing en bewaking van de uitvoeringsprojecten uit deze visie, vormen daarbij het vliegwiel. Doelen:

- informatie en kennis uitwisselen.
- signalen oppikken, ook uit kleine kernen en van speciale doelgroepen, en daar samen adequaat op inspelen;
- bestaande voorzieningen beter benutten;
- gezamenlijk inspelen op kansen die zich voordoen, juist als het 'te groot/te veel' is voor 1 partij om op te pakken;
- onderling afstemmen van het aanbod.

Actie: Het bestaande Platform WWZ Heusden adequater aanwenden om lijnen uit te zetten, initiatieven te ontwikkelen, afspraken te maken en toezicht te houden op de voortgang van projecten die voortvloeien uit deze visie. Zodat het platform ook echt als coördinerend, sturend en verbindend gremium kan worden gebruikt. Dat kan vorm krijgen, door de bewaking en uitvoering van dit uitvoeringsprogramma bij het Platform te leggen. Trekker: *Platform WWZ*.

9. Zorgafstemming op klantniveau

Naast de algemene afstemming, zoals hierboven geschetst, zoeken zorgaanbieders ook naar manieren om **op klantniveau** met elkaar te kunnen afstemmen over proces (tijdstip) en inhoud (expertise delen) van de zorgverlening. Ook een goede afstemming met de informele zorg hoort hierbij, zodat professionele en informele zorg complementair aan elkaar kunnen zijn. Als zorgverleners in Heusden hiertoe in beginsel aanleiding zien, is het denkbaar in één separate bijeenkomst nader te analyseren of dit echt gewenst is / kans van slagen heeft.

Actie: Beleggen van één overlegmoment met professionele en informele zorgpartijen, inclusief zorgkantoor. Daarin serieus doorpraten over de wens om een dergelijke afstemming /samenwerking op te zetten, afgezet tegen de slagingskans die men daarbij ziet. De uitkomst van deze bijeenkomst is een 'go / no-go' voor een pilot 'samenhang in de zorg' die leidt tot concrete samenwerking/afstemming. Trekker: *gemeente*

10. Inzetten op buurtbus

De vraag heeft zich gedurende het proces van visieontwikkeling aangediend, in hoeverre de huidige busverbindingen eigenlijk naar tevredenheid van bewoners verlopen.

Actie: Korte analyse maken van huidige buslijnen en waardering daarvan (Hoe lopen de buslijnen? Hoe vaak rijden bussen door de kernen? Waar zijn de haltes? Bestaat de indruk dat deze verbindingen goed voldoen?) Afhankelijk van de resultaten van deze analyse, kan besloten worden al dan niet te willen inzetten op een buurtbus. Trekker: *gemeente*. (Zie ook paragraaf 5.2, Elshout)

11. Gerichte actie bij bereiken 75-jarige leeftijd

Het is denkbaar standaard iedereen die de 70- of 75-jarige leeftijd bereikt, op dat moment te benaderen met bepaalde informatie. Dat kan in eerste instantie schriftelijk, en aanvullend kunnen de ouderenadviseurs die er zijn dan iedereen in die doelgroep benaderen voor de mogelijkheid van een informatie- en oriëntatiegesprek. Van daaruit kunnen dan eventuele vervolgacties worden ondernomen, mocht daaraan behoefte bestaan.

Actie: Organiseren dat iedereen die een bepaalde leeftijd bereikt (70 of 75) standaard informatie krijgt, en door een ouderenadviseur wordt benaderd met een verzoek voor een informatie- en oriëntatiegesprek. Trekker: *gemeente* i.s.m. ouderenbonden.

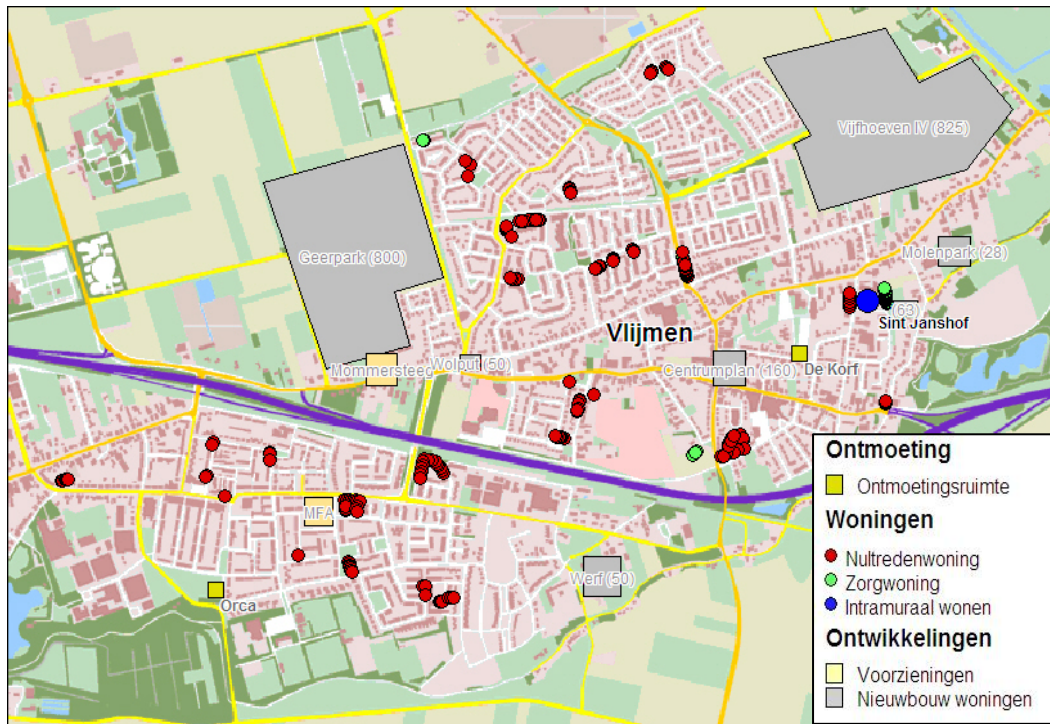
5.2. Kerngerichte uitwerkingen

De keuzes in hoofdstuk 4 voor in beginsel drie zwaartepunten van woonservice-ontwikkeling én een ontmoetingsplek in elke kern, betekent iets voor elke kern afzonderlijk. In deze paragraaf geven wij van elke kern een korte beschrijving, in relatie tot de betekenis van de visie en de uitwerking daarvan voor deze kern.

1. Vlijmen

In Vlijmen is het verzorgingshuis Sint Janshof in beginsel één van de drie pijlers van waaruit de verdere woonserviceontwikkeling gestalte krijgt. Mede door de centrumfuncties kent de kern een behoorlijk voorzieningenniveau, waaraan in de uitwerking van het beoogde Centrumplan nog het nodige wordt toegevoegd. In beginsel is de kern redelijk 'op orde' qua woonserviceniveau. Aandachts- en verbeterpunten:

- Rondon Sint Janshof zijn 54 seniorenwoningen gebouwd (Woonveste) die goed voldoen;
- Extramurale zorg (ook op afroep, oftewel ongeplande 24-uurszorg!) en dienstverlening vanuit Sint Janshof zijn desgewenst beschikbaar voor bewoners van de nabijgelegen zorgwoningen (brenghdiensten).
- Samenwerking op specifieke zorg- en dienstverlening (zoals wellicht de 24-uurs onplanbare zorg) met Vivent en/of Thebe, is gewenst en onderwerp van nadere uitwerking (zie ook paragraaf 5.1, onderdeel 9).
- Locatie Centrum lijkt in beginsel zeer geschikt voor realisatie seniorenhuisvesting.
- Sint Janshof wil de slag maken om de eigen voorzieningen ook meer open te stellen voor de wijk (haaldiensten). Met het restaurant gebeurt dit al, maar het 'openen voor de wijk' kan worden versterkt.
- Het ontmoetingscentrum De Korf vervult een belangrijke buurthuisfunctie voor het centrum van Vlijmen; een nadere analyse van deze accommodatie is onderdeel van het Centrumplan. Belangrijk: afstemming met Sint Janshof over programma / activiteiten.
- De locatie Vijfhoeven IV (dichtbij het zorgcentrum St. Janshof) is vanaf 2015 beschikbaar. Het is nog niet bekend hoeveel en wat voor typen woningen hier gebouwd zullen worden.
- Het Geerpark moet nog ontwikkeld worden. Gezien de afstand tot Sint Janshof en de overige functies, zal deze ontwikkeling zich richten op de mobiele senior (jongere oudere).
- De oude zaadhandel (Pand Mommersteeg) aan de Wolput lijkt een goede plek om te ontwikkelen tot ontmoetingsruimte, waar dit nieuwe gebied gebruik van kan maken.
- Het gebied Vliedberg ligt door de ligging zuidelijk van de A59 enigszins 'separaat' van de rest van de kern; hier is de ontwikkeling van een multifunctionele accommodatie (MFA) beoogd waarvan 'brede ontmoeting voor wijkbewoners' een nadrukkelijk onderdeel is. In relatie tot deze ontwikkeling staat ook de nabijgelegen kerk die zijn functie verliest en de beoogde aanpak van het Van Houtplein, dat hiermee mogelijk een nieuwe functie krijgt ('voorzieningenplein'). Ten slotte is hier vlakbij ook een brede schoolontwikkeling actueel, die betekenis kan hebben voor de MFA (afstemmen functies); hierin participeren onder meer het jongerenwerk en buitenschoolse opvang (visie brede school: ondersteunen ontwikkeling jeugd 0 – 16 jaar).

Acties:

- Openstellen diensten en functies Sint Janshof voor de wijk. Trekker: *SOH (zie ook 5.1.)*
- Centrumplan: ontwikkeling De Korf (ontmoetingscentrum Vlijmen-oost) programmatisch afstemmen met Sint Janshof. Trekkers: *gemeente en Sint Janshof*.
- Ontwikkeling Geerpark mede richten op mobiele senior. Trekkers: *gemeente en Woonveste*.
- Onderzoeken mogelijkheden Pand Mommersteeg (Wolput) als ontmoetingsruimte voor Vlijmen Noord-west / Geerpark haalbaar is. Trekker: *gemeente + Woonveste*
- Ontwikkeling Vijfhoeven IV als interessante bouwlocatie dichtbij zorgcentrum (trekker: gemeente).
- Bekijken mogelijkheden om lopende ontwikkeling MFA in Vliedberg te verbreden met betrekken functie kerk en van Houtplein, en ook relatie met ontwikkeling brede school borgen. Trekkers: *gemeente, Sphinx, Woonveste en schoolbestuur*.
- Afstemming zoeken in de zorgverlening aan huis. Trekkers: *gezamenlijke zorgpartijen (zie ook 5.1, onderdeel 9)*.

2. Nieuwkuijk

Deze kern zit qua zorg en aanverwante dienstverlening in het uitstralinggebied van Sint Janshof (Vlijmen) en mogelijk ook van Jacobushof (Drunen). Voor wijkwelzijnsfuncties en ontmoeting wordt de kern 'bediend' door het wijkgebouw Patronaat én sociaal-cultureel centrum het Stuurhuis. Nieuwkuijk is hiermee in beginsel goed bedeed.

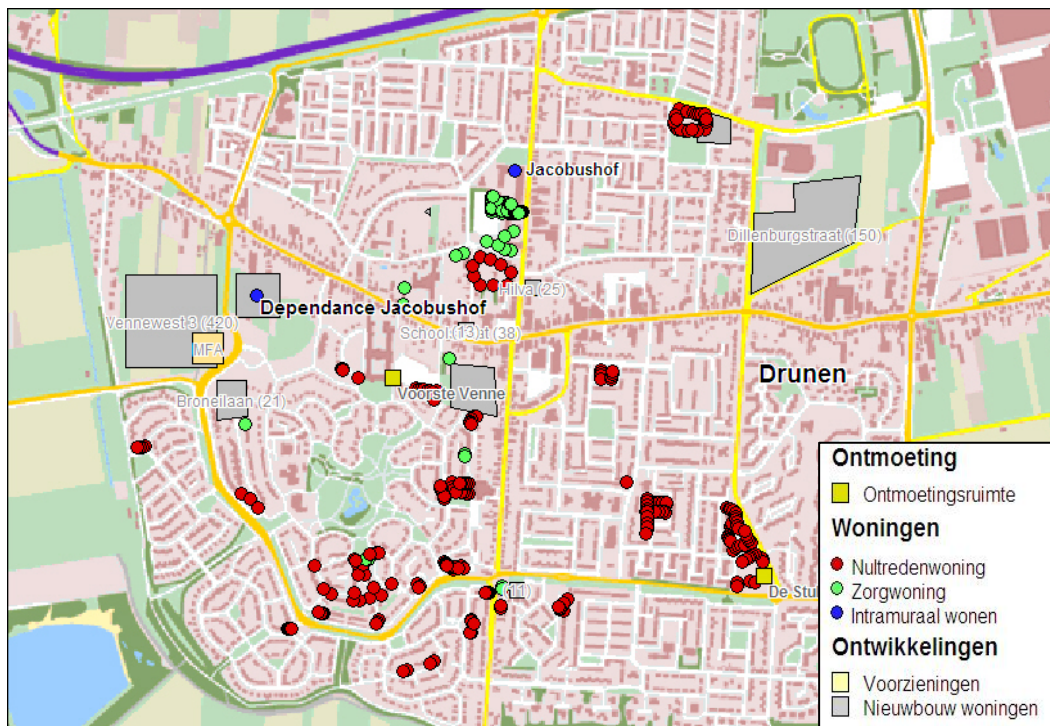

Actie: Samen met betrokkenen per wijkgebouw/ontmoetingsfunctie beoordelen of de juiste functies hierin een plek hebben c.q. of programmatische optimalisering en onderlinge afstemming gewenst is. *Trekker:* gemeente.

3. Drunen

In Drunen wordt een goede woon-, welzijn- en zorgstructuur geborgd door een vrij compleet net van voorzieningen; met name het centrum is goed bedeed. De opgave zit vooral in een goede onderlinge programmatische afstemming, zodat uiteindelijk alle doelgroepen (evenwichtig) worden bedeed. De Jacobushof in Drunen vormt in beginsel de 2^e centrale pijler van waaruit de verdere woonserviceontwikkeling in de gemeente Heusden gestalte krijgt. In het westen van Drunen (Venne West) heeft de Jacobushof een dependance geopend (zorgsteunpunt). Aandachtspunten en kansen:

- Verschillende organisaties in de sfeer van maatschappelijke dienstverlening (onder meer maatschappelijk werk, vluchtelingenwerk) willen gezamenlijk hun dienstverlening aanbieden in een multifunctionele accommodatie. Deze functies zijn nu aan de noordzijde van het cultuurcentrum Voorste Venne gevestigd, maar daar moeten ze weg, dus gezamenlijk zoeken ze een andere plek. Er wordt gedacht aan het huidige gemeentehuis in Drunen.
- Tussen de dependance en de Jacobushof ligt de ouderenvoorziening c.q. -sociëteit Het Hunehof (onafhankelijke stichting, gerund door ouderen zelf). Hier ligt ook het sociaal culturele verzamelgebouw Voorste Venne, met brede functies voor verschillende doelgroepen. Ook hier lijkt een nadere programmatische afstemming tussen de verschillende centra zinvol.
- In Venne Oost staat buurthuis De Stulp, dat door omwonenden vooral wordt gezien als een voorziening voor jongeren. Dit is vooral een imagokwestie, in werkelijkheid is het aanbod breder. Mogelijk moet het aanbod wel nog eens zorgvuldig worden afgestemd op de buurtbewoners, en communicatie daarover is belangrijk.

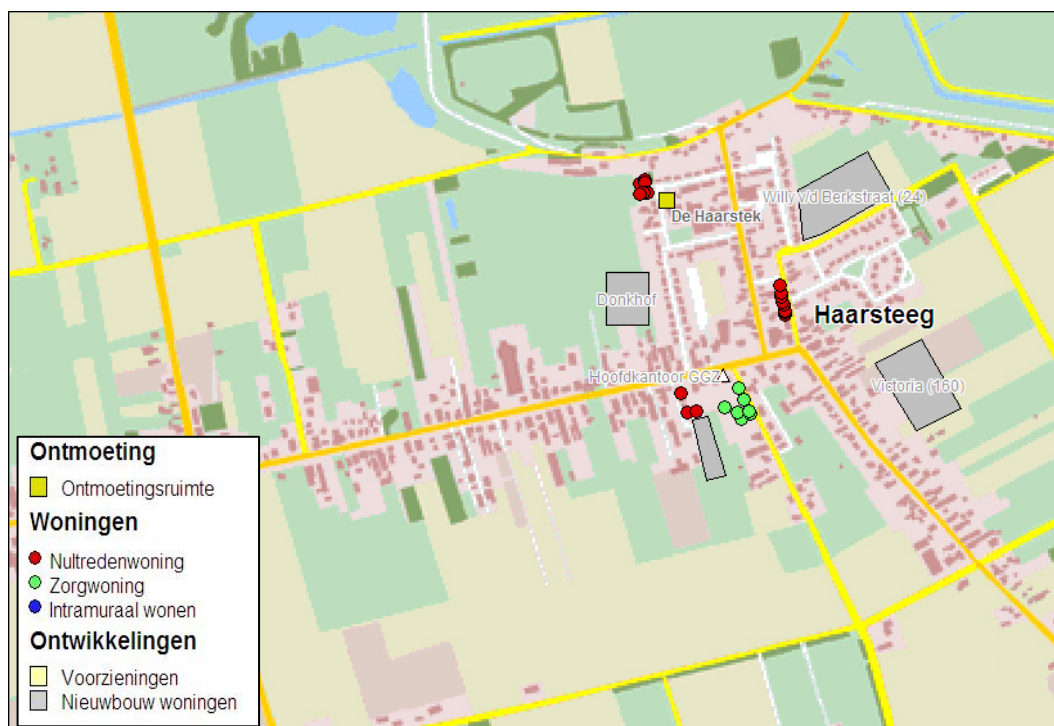
Acties:

- Afstemmen aanbod en faciliteiten tussen de verschillende steunpunten en ontmoetingscentra in Drunen. Aandachtspunten in afstemming:
- Locatie zoeken voor MFA t.b.v. maatschappelijke functies, mogelijk huidige gemeentehuis Drunen. Trekker: *gemeente*, maatschappelijke partijen.
- Jacobushof, dependance Jacobushof, brede school Venne West en Voorste Venne. Trekkers: *gemeente, schoolbestuur, Jacobushof*.

4. Haarsteeg

In het noorden van Haarsteeg is een klein dorps huis (De Haarstek). Tevens heeft het dorp een GGZ-voorziening (Reinier van Arkel). In de nabijheid van deze voorziening bevindt zich een woningcomplex met 25 woningen; deze worden gesloopt, en hiervoor in de plaats komen ca. 50 levensloopbestendige seniorenwoningen van Woonveste. Dit biedt kansen, als de betrokken GGZ-instelling bereid / in staat is om aan een bredere doelgroep adequate zorg te leveren. Dan zouden de woningen van Woonveste nog veel nadrukkelijker 'zorggeschikt' kunnen worden gebouwd. De nabijheid van een zorgsteunpunt, in te richten door de GGZ-instelling, kan dan het 'langer zelfstandig wonen' in Haarsteeg belangrijk faciliteren. De omvang / schaal van Haarsteeg maakt dit goed denkbaar; de ontwikkeling kan tevens een functie vervullen voor het nabijgelegen Hedikhuizen.

De mogelijke samenwerking tussen de betreffende GGZ-zorginstelling en de organisaties van thuiszorg (bijvoorbeeld Vivent en/of Thebe) is ook hier een belangrijk aandachtspunt. (Zie ook § 5.1, onderdeel 9).

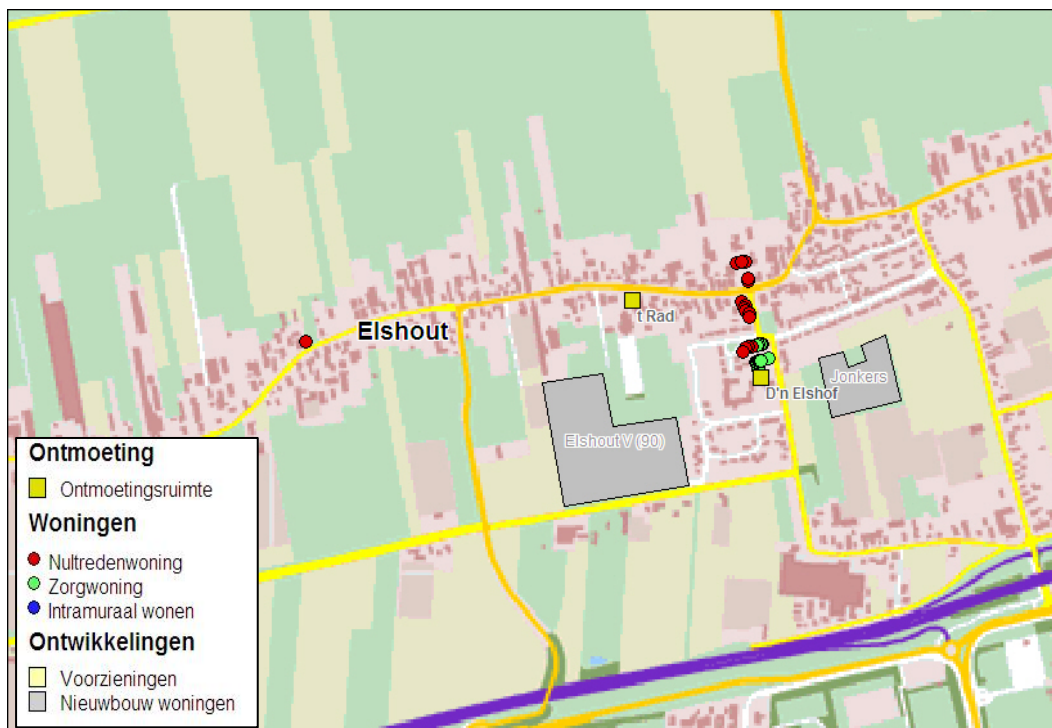
Actie: onderzoeken mogelijkheden voor ondersteuning in de zorg door GGZ-instelling en Woonveste voor kleinschalige woonzorgontwikkeling. Trekker: *Woonveste*.

5. Elshout

Met gemeenschapshuis 't Rad en iets centraler gelegen D'n Elshof (ouderensoos en omliggend ouderenwoningen, ook school en peuterspeelzaal in nabijheid) is Elshout goed bediend qua welzijns- en ontmoetingsfunctie. De soos wordt thans vergroot. Beide locaties vervullen hun functies naar tevredenheid.

- Het is denkbaar op termijn een ontwikkeling na te streven, waarbij 't Rad en D'n Elshof samen zouden gaan op één plek. Door een iets grotere schaal wordt er dan meer mogelijk. In dat geval ligt de locatie D'n Elshof het meest voor de hand: deze ligt centraal, terwijl 't Rad nogal decentraal ligt.
- Er is beperkt mogelijkheid voor nieuwbouw van woningen. Daarbij moet vooral gedacht worden aan toevoeging van seniorenwoningen in een iets duurder segment (bijv. patiobungalows), want het goedkopere segment is reeds aanwezig (bezit Woonveste).
- Bijzonder: er lijkt een busverbinding te bestaan tussen Jacobushof in Drunen en D'n Elshof (vrijwilligers). Oude Elshoutenaren die nu in het zorgcentrum wonen, zouden op die manier toch contact kunnen houden met hun oude dorpsgenoten. Onduidelijk is op dit moment, hoe/wie dit organiseert / aanstuurt / ondersteunt.

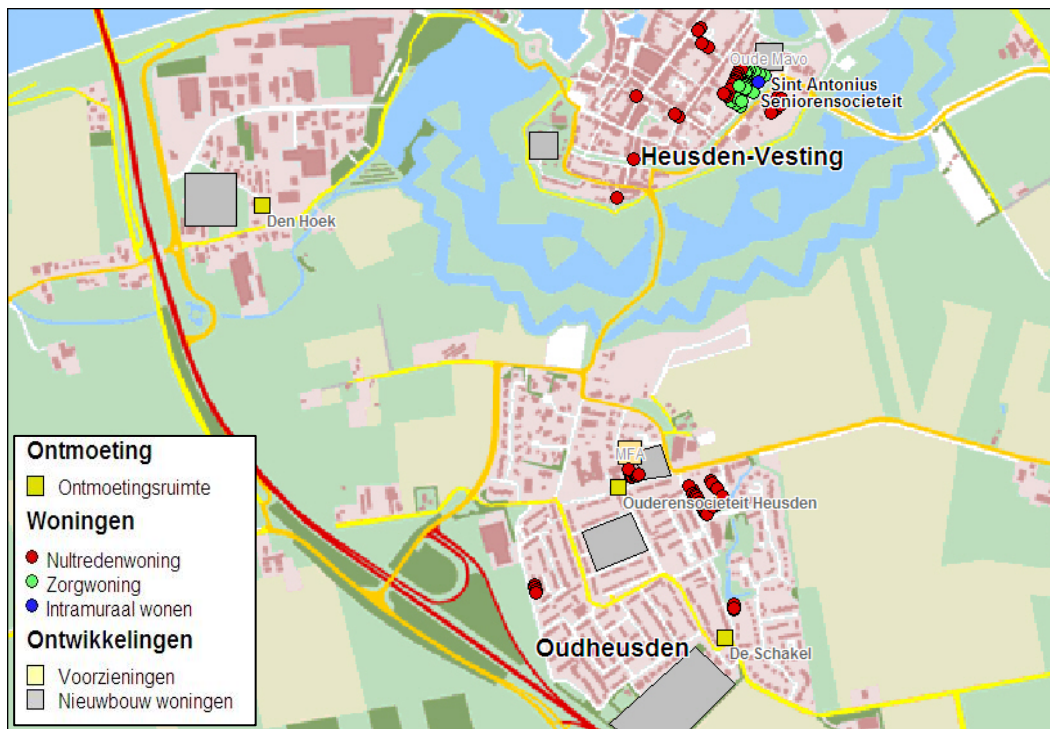
Acties:

- Checken hoe het precies zit met de busverbinding tussen Jacobushof in Drunen en D'n Elshof; daarna eventuele actie ter ondersteuning. Trekker: *gemeente*.
- Op termijn bekijken of samenvoeging 't Rad en D'n Elshof op één plek meerwaarde heeft. Heeft geen haast. Trekker: *gemeente*.
- Beoordelen of bouw seniorenwoningen op enkele ontwikkellocaties in iets duurder segment een goede optie is. Trekker: *Woonveste*.

6. Zorggebied Heusden (Oudheusden en Heusden Vesting)

Heusden Vesting is als vestingstad natuurlijk erg in trek, terwijl Oudheusden zich meer ontwikkelt als echte woonkern. De mogelijke verhuizing van zorgcentrum Sint Antonius vanuit Heusden Vesting naar Oudheusden, de beoogde voorzieningenconcentratie in Oudheusden en de ontwikkeling van een aantal locaties in zowel Oudheusden als Heusden Vesting voor onder meer zorggeschikte woningen, zijn belangrijke ingrediënten om de beide kernen ook echt aaneen te smeden tot één woonservicegebied.

- Het huidige zorgcentrum Sint Antonius van SOH met 36 plaatsen voor verzorging en verpleging is verouderd (kleine kamers; groter maken kan wel, maar gaat ten koste van capaciteit). Daarmee is het draagvlak voor een zorgintensieve voorziening eigenlijk weg; bovendien is het een monumentaal pand, dat sowieso niet makkelijk geschikt is te maken om te voldoen aan de actuele eisen van zorgverlening.
- Ook de seniorenplus-woningen rondom zorgcentrum Sint Antonius zijn verouderd en steeds moeilijker verhuurbaar.
- SOH is voornemens om zorgcentrum Sint Antonius niet in stand te houden op deze plek, maar in beginsel te verplaatsen naar Oudheusden. In Heusden Vesting blijft echter wel een zorgsteunpunt gehandhaafd.
- Het is denkbaar dat een nieuwe ontwikkeling van zorgcentrum Sint Antonius in Oudheusden aansluiting/afstemming zoekt bij een beoogde concentratie van voorzieningen aan de Kasteellaan: steunpunt ouderen, bibliotheek, maatschappelijk werk, wijkwinkel, brede ontmoetingsfunctie, brede school.
- Ook liggen er seniorenwoningen van Woonveste nabij deze beoogde voorzieningenconcentratie aan de Kasteellaan.
- Dit gebied met haar voorzieningen zou voor zowel Oudheusden als voor Heusden Vesting (en ook voor Herpt) een functie kunnen krijgen.
- In Heusden Vesting gaan de gedachten op dit moment voorzichtig uit naar een mogelijke herontwikkeling van het huidige zorgcentrum Sint Antonius (ingrijpende renovatie) tot enkele luxe zorgappartementen. Het monument blijft duurzaam behouden.
- Het nabijgelegen terrein van de oude MAVO in Heusden Vesting zou in samenhang met de vernieuwing van Sint Antonius kunnen worden ontwikkeld. Een denkbare bestemming is de realisatie van zorgwoningen.
- Op die manier ontstaat een samenhangend aanbod van zorggeschikte woningen in Heusden Vesting (duur op locatie huidig Sint Antonius, betaalbaar op locatie oude Mavo), waarbij zorg vanuit Oudheusden en vanuit een zorgsteunpunt in Heusden Vesting faciliterend zijn.
- Heusden Vesting kent ook de Kasteellootatie (thans ruïne). Ook dit is een plek die zich goed leent voor realisatie van (duurdere) woningen. In geval de ontwikkeling van deze plek geïntegreerd zou kunnen worden in een soort totaalontwikkeling, zou op deze locatie 'inverdiencapaciteit' kunnen worden gegenereerd voor de ongetwijfeld onrendabele investeringen in het huidige pand Sint Antonius en oude MAVO.
- Aan de zuidkant van Oudheusden is een woningbouwlocatie; deze zou kunnen worden benut voor onder meer seniorenwoningen, want de afstand tot voorzieningen en het centrum is beperkt. Ook ligt hier een ontmoetingsruimte (De Schakel), waarvan niet zeker of hij een goede functie vervult. Dit moet nader onderzocht worden en desgewenst leiden tot aanpassing (of bijvoorbeeld eventuele integratie van deze functie in het voorzieningenconcentratie aan de Kasteellaan).

Acties:

- In samenhang ontwikkelen:
  - nieuwe locatie Sint Antonius in Oudheusden (met handhaving intramuraal)
  - beoogde voorzieningenconcentratie in Oudheusden, zodat functies ondersteunend aan elkaar kunnen zijn
  - zorgsteunpunt in Heusden Vesting.

Trekkers: *Woonveste, SOH en gemeente*

- Herbestemmen en in samenhang ontwikkelen in Heusden Vesting locaties Sint Antonius, oude MAVO en liefst ook de kasteellocatie. Duurder segment op locatie St. Antonius, betaalbaar segment op locatie MAVO. Trekkers: *Woonveste, SOH en gemeente*
- Ontmoetingsruimte aan zuidkant van het dorp nader beoordelen op (ontbreken van) functionaliteit en van daaruit gewenste aanpassing benoemen (eventueel integreren in de bovengeschetste ontwikkeling van voorzieningenconcentratie in samenhang met 'nieuwe' St. Antonius). Trekkers: *gemeente, Sfinx*

7. Heesbeen

Heesbeen is qua zorgfuncties primair aangewezen op Oudheusden en Heusden Vesting. Het is een kleine kern, met oostelijk van de N267 een relatief groot industrieterrein. Aan de oostkant van de kern zelf ligt dorps huis Den Hoek, waarmee de ontmoetingsfunctie wordt ingevuld. Nabij dit dorps huis ligt een uitbreidingslocatie; in het programma voor deze locatie zouden zelfstandige seniorenwoningen een gewenst onderdeel zijn. Het functioneren van het dorps huis is onderwerp in het gemeentelijk accommodatiebeleid; daarbij moet worden meegenomen dat het voor de bewoners van de eventuele nieuwe seniorenwoningen metertijd een belangrijke functie zal kunnen vervullen.

Acties:

- Borgen instandhouding dorps huis. Bekijken of dorps huis nadere actie zou moeten ondernemen om in te spelen op behoeftes toekomstige bewoners. Trekker: *gemeente*.
- Checken of programma van ontwikkellocatie ruimte biedt voor senioren geschikte woningen. Trekker: *Woonveste, gemeente*.

8. Doeveren

De kleine kern Doeveren ligt op wat meer afstand van de grotere kernen. Het is qua zorgfuncties aangewezen op enerzijds de mogelijkheden van Oudheusden en Heusden Vesting, anderzijds op die van Drunen, maar ook Waalwijk met z'n voorzieningen ligt op dezelfde afstand.

In Doeveren vervult de kerk eigenlijk de buurthuis- c.q. ontmoetingsfunctie. Dit is weliswaar geen openbare voorziening, maar gezien de aard en samenstelling van de bevolking, wordt hiermee op een goede manier voldaan aan de behoefte. Nabij de kerk ligt jongeren centrum Crocus.

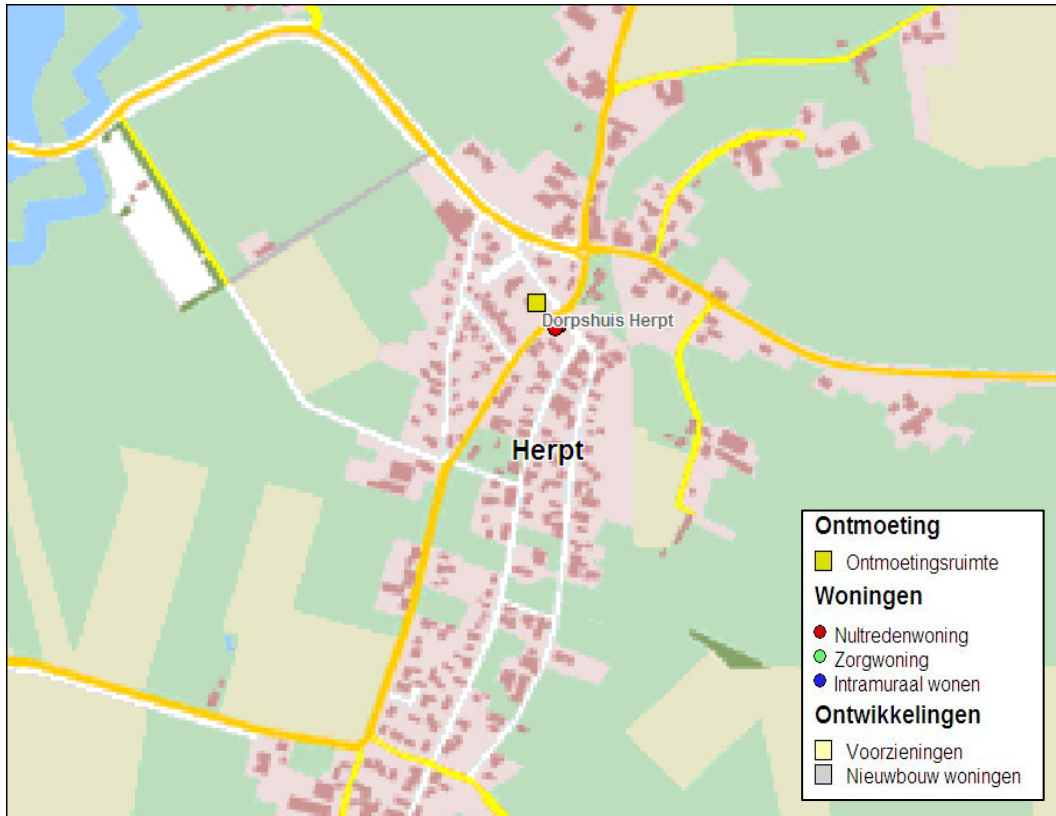

Actie:

- Op termijn mogelijk checken bij bewoners of de kerk inderdaad naar tevredenheid de welzijns- en ontmoetingsfuncties invult, in samenhang met Crocus). Geen haast bij. Trekker: *gemeente*.

9. Herpt

Ook Herpt is qua zorgfuncties primair aangewezen op Oudheusden en Heusden Vesting. Herpt heeft een dorps huis waar welzijns- en ontmoetingsfuncties gestalte krijgen. Dit functioneert naar tevredenheid. Tevens telt het dorp enkele kleinschalige inbreidingslocaties.

Actie:

- Borgen instandhouding buurthuis. Trekker: *gemeente*.

10. Giersbergen

Giersbergen is qua zorgfuncties enerzijds aangewezen op Drunen, gezien de ligging ten zuiden daarvan, maar het dorp beschikt ook over een eigen zorgboerderij (particulier initiatief). Ook is er een horecagelegenheid met zalenverhuur, die als dorpshuis/ontmoetingsfunctie goede diensten doet. Met deze voorzieningen lijkt het zeer kleine Giersbergen voortreffelijk bedeed.

Actie:

- geen actie.

11. Hedikhuizen

Hedikhuizen ligt weer wat verder af van de grotere kernen en is qua zorgfuncties primair aangewezen op Oudheusden en Heusden Vesting, maar ook Haarsteeg en vervolgens Vlijmen zijn bereikbaar. In het dorp doet een deel van de kerk dienst als ontmoetingsruimte voor het dorp. In tegenstelling tot Doeveren, loopt het kerkbezoek hier echter steeds verder terug en daarmee wordt ook steeds minder gebruik gemaakt van de ontmoetingsfunctie. Bij sluiting van de kerk zou de ontmoetingsruimte natuurlijk helemaal verdwijnen. Het is denkbaar dat de gemeente of Woonveste de kerk aankopen, en verbouwen tot algemeen dorpshuis / ontmoetingsruimte.

Actie:

- gemeente of Woonveste overlegt met kerkbestuur over toekomst kerk en ontmoetingsruimte. Trekker: *gemeente*.

Raadsvoorstel

Inleiding:

Bijgaand treft u een exemplaar van de rapportage Woonservicezones gemeente Heusden aan. Deze rapportage is in opdracht van het Platform Wonen, Welzijn en Zorg Heusden opgesteld door bureau Companen en is gefinancierd door bijdragen van Stg. Woonveste en de gemeente Heusden.

Vanuit het oogpunt van samenwerking op het gebied van wonen, welzijn en zorg participeren wij als gemeente Heusden in het genoemde platform. In die hoedanigheid hebben wij in het voortraject onze bijdrage geleverd aan de totstandkoming van de voorliggende rapportage. Dit betekent evenwel niet dat de inhoud van de rapportage automatisch het standpunt van onze gemeente op het gebied van de mogelijke ontwikkeling van woonservicezones verwoordt. Nadere standpuntbepaling, zowel door uw raad als door ons college, is daarvoor noodzakelijk. Op basis van de opgestelde rapportage verzoekt het platform uw raad dan ook om standpuntbepaling omtrent de in de rapportage opgenomen aanbevelingen. Het uiteindelijke streven is er immers op gericht om een breed gedragen visie op het gebied van de ontwikkeling van woonservicezones in onze gemeente tot stand te brengen waarbinnen het handelen van de samenwerkingspartners op het gebied van wonen, welzijn en zorg plaats kan vinden.

Ter voorbereiding hierop heeft op 29 april jl. een raadsconferentie rondom dit onderwerp plaatsgevonden. U heeft daarbij van de gelegenheid gebruik gemaakt om met vertegenwoordigers van het platform van gedachten te wisselen over het onderwerp woonservicezones. De presentatie die tijdens deze raadsconferentie is gehouden, treft u bij de ter inzage liggende stukken aan.

Feitelijke informatie:

Naast de gemeentelijke vertegenwoordiging is het Platform Wonen, Welzijn en Zorg Heusden samengesteld uit vertegenwoordigers van een negental organisaties die zich binnen onze gemeentegrenzen bezighouden met activiteiten op het gebied van wonen, welzijn en zorg¹. Het platform is eind 2005 op initiatief van een aantal van de participerende organisaties in het leven geroepen met de bedoeling om de onderlinge samenwerking op het gebied van wonen, welzijn en zorg binnen onze gemeente te versterken.

Een belangrijk document op basis waarvan deze samenwerking in de praktijk verder gestalte zou moeten krijgen, is de voorliggende rapportage Woonservicezones. Voor het platform biedt de rapportage een praktisch beleidskader op basis waarvan de integrale beleidsontwikkeling op het gebied van wonen, welzijn en zorg plaats kan vinden.

Voor ons als gemeente betekent de rapportage in ieder geval een deel van de uitvoering van het beleidsplan maatschappelijke ondersteuning "Iedereen doet mee in Heusden" zoals dat door uw raad op 18 december 2007 is vastgesteld. In het verlengde daarvan kan de rapportage voorts fungeren als een gemeentelijk sturings- en toetsingskader voor ontwikkelingen op het gebied van wonen, welzijn en zorg, nu en in de toekomst. Gelet daarop hebben wij het beleid rondom de invulling van woonservicezones in onze gemeente dan ook als een belangrijk beleidskader bestempeld ten aanzien van het omgaan met gemeentelijke eigendommen en overige accommodaties. De op dit gebied voorgestelde beleidskaders liggen eveneens tijdens deze raadsvergadering ter besluitvorming voor.

---

¹ Thebe Thuiszorg, Vivent Thuiszorg, Stg. Ouderenzorg Heusden, Stg. Modus, Stg. Sphinx, Maatschappelijk werk Juvans, Cello Zorg, Prisma Waalwijk en Stg. Woonveste.

Woonservicezone nader beschouwd:

In zijn algemeenheid kan een woonservicezone worden gekenschetst als een gebied in een stad of dorp met een op de vraag en behoefte van bewoners en gebruikers afgestemd aanbod aan voorzieningen op het gebied van wonen, welzijn en zorg. De verschijningsvorm is heel situationeel bepaald. Het is geen format of blauwdruk dat overal op van toepassing kan worden verklaard. Niettemin is er wel een aantal kernkwalificaties te benoemen.

- De woonservicezone bevat veelal een fysiek steunpunt met concentraties van een op de vraag afgestemd aanbod van wonen, welzijn en/of zorg.
- Binnen het steunpunt en in de onmiddellijke omgeving van het steunpunt kan in geval van een zorgaanbod sprake zijn van een hoge zorgintensiteit (7 x 24 uren ongeplande zorg). Het gaat hier om diensten die vanuit het steunpunt worden gebracht: de zogenaamde brengdiensten.
- Het steunpunt staat ook ten dienste van de kern of wijk waarbinnen het steunpunt is gevestigd. Wijkbewoners kunnen voor met name welzijnsdiensten terecht bij het steunpunt: de zogenaamde haaldiensten.
- Het wonen in een woonservicezone kenmerkt zich door op de behoefte afgestemde zelfstandige woonvormen die voldoende aangepast zijn op de situatie. Hoe dichterbij het steunpunt, hoe meer aangepast om zorg te kunnen leveren.
- Binnen een woonservicezone is sprake van een uitgebalanceerd aanbod op het gebied van wonen, welzijn en zorg dat door samenwerkende aanbieders gestalte wordt gegeven.

Inhoud rapportage:

De aanbevelingen uit de rapportage zijn zowel van algemene aard als gericht op de verschillende kernen in de vorm van mogelijke gebiedsgerichte uitwerkingen. In hoofdstuk 5 van de rapportage is een volledige opsomming opgenomen. Gelet op de relatie met de kaderstelling rondom gemeentelijke eigendommen, achten wij voor uw raad met name de algemene aanbevelingen relevant. De belangrijkste aanbevelingen op dit gebied komen hieronder aan de orde. Verderop in dit voorstel gaan we in op een mogelijke vertaalslag voor onze gemeente.

- Maatwerk in iedere kern als het gaat om voorzieningen op het gebied van wonen, welzijn en zorg. Een ontmoetingsruimte van laagdrempelige aard waar mensen en organisaties regelmatig en op structurele basis bijeen kunnen komen, wordt hierbij als minimumvariant geschetst.
- De drie bestaande zorgcentra (Jacobushof in Drunen, Sint Janshof in Vlijmen en Sint Antonius in Heusden) moeten fungeren als centraal, fysiek steunpunt voor de te onderscheiden woonservicezones en als zodanig niet alleen intramuraal, maar ook extramuraal, wijkgericht gaan functioneren.
- Verbeterde samenwerking tussen de verschillende aanbieders voor haal- en brengdiensten moet bijdragen aan een betere afstemming tussen vraag en aanbod in de verschillende wijken.
- Nieuwbouw en renovatie moet flexibel/aanpasbaar/levensloopbestendig plaatsvinden om daarmee bij te kunnen dragen aan de groeiende behoefte van onze inwoners om zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen blijven wonen.
- Er bestaat een breed scala aan voorzieningen binnen onze gemeente. Vaak is dit onvoldoende bekend bij de doelgroep. Verbetering van de informatievoorziening op dit gebied is volgens de rapportage noodzakelijk.

Afweging en vertaalslag:

Los van de vraag of dit wenselijk is, is het in ieder geval niet mogelijk om onze hele gemeente tot één grote woonservicezone te bestempelen. De schaarste aan benodigde voorzieningen gekoppeld aan de culturele verschillen en relatief grote afstanden die zo kenmerkend zijn voor onze veelkernige gemeente, noodzaken tot het maken van keuzes. Keuzes die bovendien toekomstgericht dienen te zijn en dus een bepaalde mate aan flexibiliteit moeten bevatten.

Woonservicevarianten

Gelet hierop en gelet op de hiervoor genoemde aanbevelingen, wordt voorgesteld om uit te gaan van een drietal varianten op het gebied van de woonservicezones: A, B, en C-lokaties. Op het ter inzage liggend kaartmateriaal zijn de verschillende potentiële lokaties ingetekend. Hieronder gaan we inhoudelijk nader in op het onderscheid tussen de verschillende lokaties.

A-lokaties

De A-lokaties concentreren zich rondom de drie verzorgingshuizen binnen onze gemeente. Binnen deze zones is sprake van een optimale situatie aan voorzieningen op het gebied van wonen, welzijn en zorg en kan continu ongeplande zorg worden aangeboden aan de in- en omwonenden. Op basis van bestaande ervaringen op dit gebied in den lande, moet worden gedacht aan een zone met een straal van 200 tot 500 meter rondom het betreffende verzorgingshuis. Inwoners buiten de betreffende zones kunnen voor welzijnsgerelateerde functies desgewenst een beroep doen op de voorzieningen binnen deze zones.

Voor wat betreft het verzorgingshuis Sint Antonius in de Vesting is sprake van een eindige situatie met dien verstande dat de huidige accommodatie aan de Roomsche Kerkstraat niet langer geschikt is, of geschikt te maken is, voor verzorgingshuiscapaciteit op basis van de eisen van deze tijd. Het verplaatsen van het verzorgingshuis naar Oudheusden met de bedoeling om te komen tot bundeling en integratie met de huidige maatschappelijke en overige voorzieningen aan de Kasteellaan en elders in Oudheusden, is een reële optie. Een optie die bovendien goed past in de door ons college voorgestane integrale aanpak van deze kern.

C-lokaties

De minimale variant op het gebied van de woonservicezones blijft beperkt tot de gelegenheid tot ontmoeting. Binnen elke kern en/of wijk moet minimaal sprake zijn van gelegenheid tot ontmoeting met andere inwoners. Gemeentelijke of particuliere voorzieningen moeten ten behoeve van het behoud of de verbetering van de leefbaarheid in de kleine kernen invulling geven aan deze basale functie. De identiteit van de betreffende kern is maatgevend voor aard en omvang van de betreffende functie. De profielen per kern zoals die in het kader van het raadsvoorstel rondom gemeentelijke eigendommen zijn geschetst, vormen hiervoor een belangrijk hulpmiddel. Op basis van de hiervoor geschetste terminologie gaat het hierbij om zogenaamde C-lokaties.

B-lokaties

Als tussenvariant op de hiervoor genoemde A- en C-lokaties zal in een aantal situaties sprake zijn van B-lokaties. De welzijnsfuncties staan hierbij centraal, maar gelet op de behoefte etc. van de betreffende kern of wijk is sprake van meer dan alleen de gelegenheid tot ontmoeting. Het gaat hierbij veelal om multifunctionele accommodaties waarbij aangepast wonen wordt gecombineerd met welzijnsfuncties en een beperkte mate aan zorg. Zo nodig kunnen de huidige B-lokaties in de verdere toekomst doorgroeien naar A-lokaties. In het oog springende voorbeelden op dit gebied zijn de dependance van verzorgingshuis Jacobushof in Drunen en de in ontwikkeling zijnde multifunctionele accommodatie (MFA) Palet Vliedberg.

Ketensamenwerking

Zowel binnen als buiten de als zodanig benoemde woonservicezones moet sprake zijn van een intensivering van samenwerking in de keten van wonen, welzijn en zorg.

Onderwerp: Beleid woonservicezones

Het betreft hier niet alleen de samenwerking tussen professionele aanbieders, maar het gaat hierbij ook om de afstemming met de meer informele vormen van zorg en/of vrijwilligerswerk. De van oorsprong alleen op de inwonenden gerichte dienstverlening van de verzorgingshuizen komt hierdoor steeds meer en beter beschikbaar voor de zelfstandig wonende inwoners binnen de betreffende zone. Het gaat hierbij overigens met name om de ongeplande zorg- en dienstverlening.

Als het gaat om de geplande zorg- en dienstverlening, zijn de betrokken thuiszorgorganisaties inmiddels in staat om deze over de hele gemeente continu te leveren. Binnen het kader van het Platform Wonen, Welzijn en Zorg Heusden is inmiddels de afspraak gemaakt om per woonservicevariant in beeld te brengen welke dienstverlening elke individuele partij kan leveren en hoe daarin de meest optimale afstemming kan worden gerealiseerd.

Integratie, concentratie en differentiatie

De betreffende principes zijn kaderstellend geformuleerd in het eveneens tijdens deze vergadering voorliggende raadsvoorstel ten aanzien van gemeentelijke eigendommen. De voorgestelde wijze van vormgeving van woonservicezones in onze gemeente voorziet in een nadere concretisering van deze principes. Het integratieprincipe wordt ingevuld door de afstemming en samenwerking tussen met name de partijen die in het Platform zijn verenigd. Daar waar nodig of wenselijk worden hierbij uiteraard ook andere relevante partijen betrokken.

De concentratie van voorzieningen vindt met name op de genoemde A- en B-lokatie plaats en heeft ook zijn effect op renovatie en nieuwbouw. Op zoek naar de synergetische effecten vindt welhaast automatisch krachtenbundeling tussen verschillende organisaties plaats. Woonveste is bijvoorbeeld van plan om met name rondom de A- en in mindere mate de B-lokatie het "opplussen" van de eigen woningvoorraad plaats te laten vinden. Op deze wijze kan immers efficiënter gebruik worden gemaakt van zowel de haal- als brengdiensten van het betreffende steunpunt. Voor ons als gemeente vormt e.e.a. een belangrijke leidraad voor de aard en lokalisering van woningen voor bepaalde doelgroepen in bestaande en toekomstige in- en uitbreidingslokatie. Bij de invulling van bijvoorbeeld de wijk Geerpark is dit inmiddels een belangrijk aandachtspunt.

Het principe van differentiatie is tenslotte van belang om invulling te kunnen geven aan de accommodatie- en voorzieningenbehoefte per afzonderlijke kern en/of wijk binnen onze gemeente. Op het ter inzage liggend kaartmateriaal is de mogelijke spreiding van de verschillende lokaties ingetekend.

Informatievoorziening

Het verstrekken en kanaliseren van onder meer informatie en advies op het gebied van (aangepast) wonen, welzijn en zorg is een kerntaak van het gemeentelijk loket maatschappelijke ondersteuning. In het kader van de doorontwikkeling van het loket speelt de verbetering van de informatievoorziening dan ook een belangrijke rol. Speerpunten hierbij zijn zowel de verbetering van de digitale interactie met de cliënt als de verbreding en kwaliteitsverbetering van de intake bij een hulpvraag. Meer dan tot op heden het geval is geweest, zal hierbij het huisbezoek centraal staan. Op basis daarvan ontstaat ook meer dan ooit de gelegenheid om in te gaan op cliëntvragen die niet direct te maken hebben met een eventuele individuele voorziening op grond van de Wmo, maar thuishoren bij "voorliggende voorzieningen" zoals het maatschappelijk werk, mantelzorg of de Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD). Het maken van sluitende samenwerkingsafspraken met de betreffende organisaties is dan ook een logisch aandachtspunt binnen de doorontwikkeling van het loket maatschappelijke ondersteuning.

Inzet van middelen:

Behoudens de reeds bestaande financiële en/of personele inzet van middelen die reeds zijn verbonden aan verschillende projecten of planvorming, zijn er op korte termijn geen financiële consequenties verbonden aan dit voorstel.

Op het moment dat er invulling wordt gegeven aan de nadere uitwerking van de hiervoor geschetste vertaalslag en er sprake is van de inzet van aanvullende middelen die onder de verantwoordelijkheid van uw raad valt, zal dit uiteraard aan uw raad ter besluitvorming worden voorgelegd.

**Procedure:
vervolgstappen**

De besluitvorming door uw raad zal door ons college aan het Platform Wonen, Welzijn en Zorg Heusden kenbaar worden gemaakt. Met inachtneming van uw besluitvorming kan vervolgens samen met de partners in het Platform nadere invulling worden gegeven aan de ontwikkeling van woonservicezones in onze gemeente in de komende jaren.

Advies:

Wij stellen u voor bijgaand besluit vast te stellen.

Het college van Heusden,
de secretaris,
mr. J.T.A.J. van der Ven

de burgemeester,
drs. H.P.T.M. Willems

BIJLAGEN: Kaart woonservicevarianten.

TER INZAGE: Presentatie raadsconferentie 29 april 2008.
Rapportage Woonservicezones.
Bijlagen Rapportage Woonservicezones.

De stukken liggen ter inzage in de leeskamer, locatie Vlijmen.

Raad	V200800665
Onderwerp: Beleid woonservicezones	

BESLUIT

De gemeenteraad van Heusden in zijn openbare vergadering van 23 september 2008;

gezien het voorstel van het college van 8 juli 2008, doc.nr. V200800665;

overwegende dat er behoefte bestaat aan de ontwikkeling van woonservicezones binnen de gemeente Heusden;

b e s l u i t :

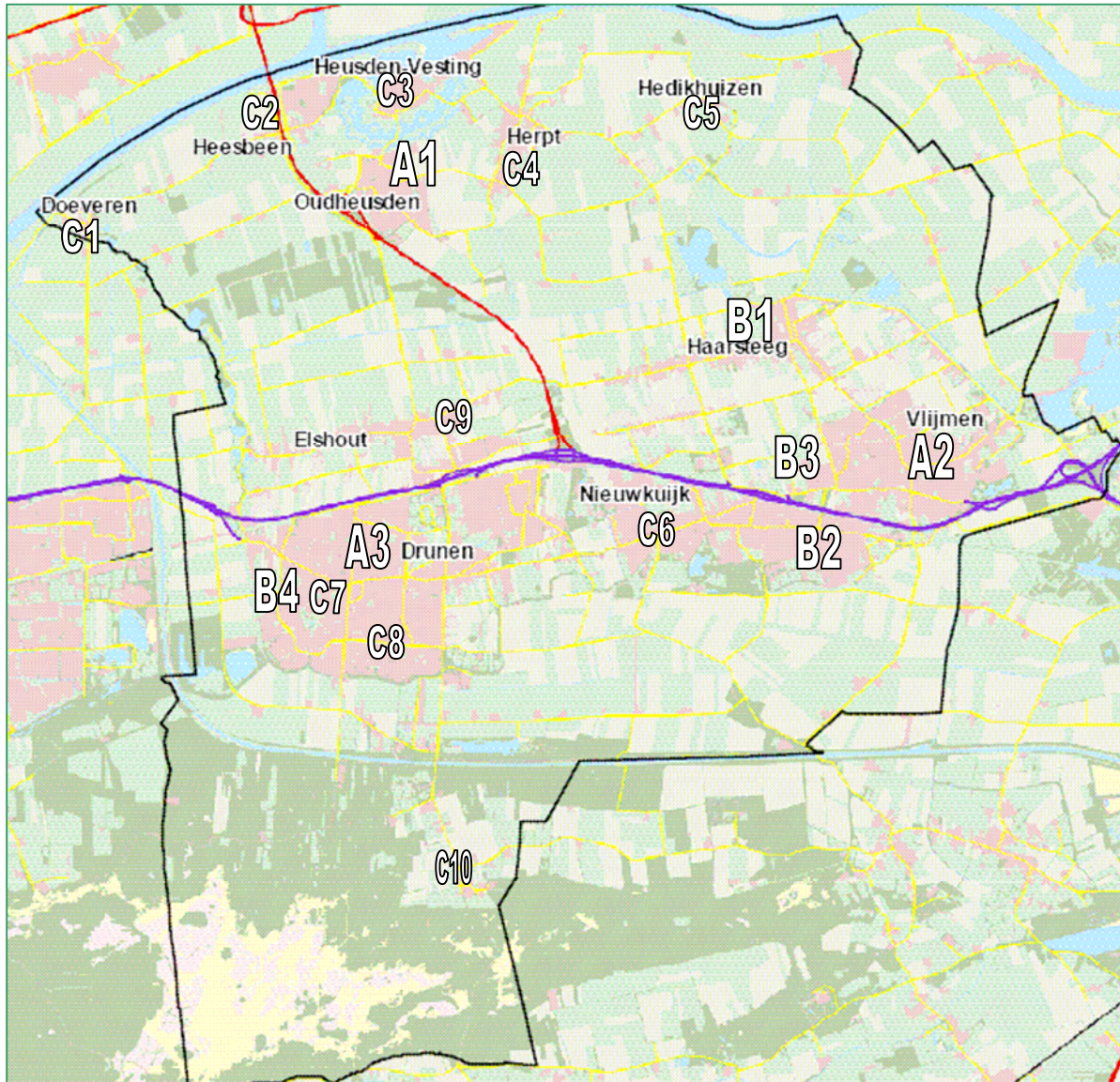
in te stemmen met de voorgestelde beleidslijn ten aanzien van de verdere ontwikkeling van woonservicezones in de gemeente Heusden en het college opdracht te geven om deze beleidslijn binnen het samenwerkingsverband van het Platform Wonen, Welzijn en Zorg Heusden verder uit te werken.

de griffier,

de voorzitter,

mw. drs. E.J.M. de Graaf

drs. H.P.T.M. Willems

Woonservicezones in beeld

- A 1** Nieuwe lokatie St. Antonius ?
- A 2** St. Janshof
- A 3** St. Jacobushof

- B 1** Reinier van Arkel/De Haarstek
- B 2** MFA Palet Vliedberg
- B 3** Geerpark/Mommersteeg
- B 4** Dependance Jacobushof

- C 1** Kerk/De Crocus
- C 2** Dorpshuis Den Hoek
- C 3** Steunpunt voormalig St. Antonius ?
- C 4** Dorpshuis Herpt
- C 5** Kerk
- C 6** Patronaat/Stuurhuis
- C 7** De Voorste Venne
- C 8** De Stulp
- C 9** D'n Elshof/'t Rad
- C 10** De Drie Linden